

ธนาคารแห่งประเทศไทย

PAYMENT SYSTEMS REPORT

รายงานระบบการชำระเงิน

2552

รายงานระบบการชำระเงิน

2552

มิถุนายน 2553

สรุป สถิติที่สำคัญในปี 2552

จำนวนประชากรทั้งหมด	63.5	ล้านคน
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน	9,047.6	พันล้านบาท

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

- จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน 11 เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน
- จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 109 เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน

ข้อมูลด้านการชำระเงิน

• ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 17 แห่ง	5,791	สาขา
• สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 15 แห่ง	15	สาขา
• สถาบันการเงินเฉพาะกิจ	2,055	สาขา
• ไปรษณีย์	1,254	สาขา
• จำนวนเครื่องเอทีเอ็ม	39,454	เครื่อง
• จำนวนเครื่อง EFTPOS	247,837	เครื่อง
• จำนวนบัตรเครดิต	13,489,422	ใบ
• จำนวนบัตรเดบิต	30,703,339	ใบ
• จำนวนบัตรเอทีเอ็ม	21,039,987	ใบ
• ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร ณ 31 ธันวาคม 2552	13,286	บาท/คน
• ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร ¹	2	ฉบับ/คน/ปี
• มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเครดิต เฉลี่ยต่อเดือน ²	3,462	บาทต่อบัตร
• มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเอทีเอ็ม เฉลี่ยต่อเดือน	6,459	บาทต่อบัตร
• มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน ³	67	บาทต่อบัตร
• มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน	8,618	บาทต่อบัตร

¹ ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร หมายถึงรวมถึงการใช้เช็คระหว่างธนาคารและเช็คภายในธนาคารเดียวกัน

² เฉพาะการใช้บัตรเครดิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

³ เฉพาะการใช้บัตรเดบิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

สารจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรส.)

04

ในปี 2552 ที่ผ่านมา เรามีคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ชุดใหม่ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 และธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ยกระดับงานด้านการรักษาเสถียรภาพของระบบการชำระเงินให้เป็นงานหลักอีกด้านหนึ่งของ ธปท. ควบคู่กับการรักษาเสถียรภาพทางการเงิน และระบบสถาบันการเงิน

แนวคิดในการแต่งตั้ง กรช. ชุดใหม่นี้ ก็เพื่อเป็นเวทีสำหรับความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการชำระเงิน โดยนอกจาก กรช. จะประกอบด้วยผู้บริหารของ ธปท. แล้ว ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกอีก 4 ท่าน ได้แก่ ประธานสมาคมธนาคารไทย รองประธานกรรมการหอการค้าไทย รองอธิบดีกรมบัญชีกลาง และ กรรมการธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ อันจะทำให้การกำหนดนโยบายด้านระบบการชำระเงินของประเทศได้รับมุมมองที่หลากหลาย และตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริง

ในปีที่ผ่านมา กรช. ได้พิจารณานโยบายสำคัญ และแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของระบบการชำระเงิน หลายโครงการ ที่คณะทำงานชุดต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากทั้งธนาคารพาณิชย์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการ ได้ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ และดำเนินโครงการจนมีความคืบหน้าอย่างเป็นรูปธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าปี 2552 เป็นปีแห่งความร่วมมือของระบบการชำระเงินไทย

โครงการและคณะทำงานที่ได้ตั้งขึ้นนั้น อยู่ภายใต้แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553 ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนา ระบบการชำระเงินของประเทศที่ได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2550 โดย กรช. มุ่งหวังให้มีการใช้สื่อการชำระเงิน ทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างแพร่หลายมากขึ้น ด้วยบริการที่มีประสิทธิภาพมั่นคงปลอดภัย และมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ที่เป็นธรรม รวมถึงการมีกฎหมายและการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ การจะบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าวได้นั้น กรช. ให้ ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลายประการ

ประการแรก คือ ค่าธรรมเนียม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการชำระเงินของผู้ใช้บริการ ค่าธรรมเนียมของการ ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ควรต่ำกว่าเงินสดและเช็ค เพื่อกระตุ้นให้ภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไปหันมาใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มากขึ้น เพราะเป็นสื่อการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังสะดวกกับผู้บริโภค และสามารถลดต้นทุนในการบริหารจัดการของทั้งผู้ประกอบการและสถาบันการเงิน

การจัดเก็บค่าธรรมเนียมควรเป็นธรรมต่อลูกค้าและสถาบันการเงิน ต้องมีความโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนทราบอัตรา ค่าธรรมเนียมและเงื่อนไขการให้บริการโดยสะดวก เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

สิ่งที่ กรช. ต้องการผลักดันอีกประการหนึ่ง คือ การใช้บัตรเครดิตและบัตรเครดิตชำระค่าสินค้าและบริการแทนการใช้ เงินสด เพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ลูกค้า และลดต้นทุนในการบริหารจัดการเงินสดของร้านค้าและสถาบันการเงิน โดย กรช. เห็นชอบโครงการพัฒนาระบบ Local Switching เพื่อประมวลรายการบัตรเครดิตและบัตรเครดิตที่ออก และใช้จ่ายภายในประเทศ ด้วยระบบของประเทศเราเอง ไม่ต้องพึ่งพิงเครือข่ายต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยลดการ จ่ายเงินตราต่างประเทศให้กับผู้ให้บริการต่างชาติได้มาก รวมถึงลดค่าใช้จ่ายในการรับบัตรของร้านค้าและสถาบัน การเงิน อันจะช่วยส่งเสริมให้มีการใช้บัตรอย่างแพร่หลายมากขึ้น

นอกจากนี้ Local Switching ยังอำนวยความสะดวกให้สถาบันผู้รับบัตรสามารถใช้เครื่องรับบัตร (EDC) ร่วมกันได้ จากปัจจุบันที่เราจะเห็นว่าเครื่องรับบัตรตั้งอยู่ในแต่ละจุดรับชำระเงินของห้างสรรพสินค้าหลายแห่ง เป็นจำนวนกว่า 5-10 เครื่อง ซึ่งเป็นการลงทุนที่ซ้ำซ้อนและขาดประสิทธิภาพ ระบบใหม่นี้จะช่วยลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโดยรวมได้อย่างมาก

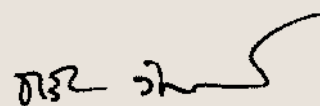
การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ ATM เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งควรมีการส่งเสริมต่อไป ปัจจุบัน ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของเครื่องเอทีเอ็มอย่างต่อเนื่อง จนเริ่มมีคำถามว่าจำนวนเครื่องเอทีเอ็มที่มีในปัจจุบันนั้นมากเกินไปหรือไม่ โดยเฉพาะในย่านการค้าและชุมชนเมืองที่มีเครื่องของหลายธนาคารตั้งเรียงกันอยู่ในจุดเดียวกัน ขณะที่เครื่องเอทีเอ็มในต่างจังหวัดยังมีจำนวนน้อยเกินไป จึงควรมีการศึกษาและส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องเอทีเอ็มร่วมกันได้อย่างแท้จริง เพื่อลดต้นทุนของประเทศ และสนับสนุนให้มีการกระจายเครื่องเอทีเอ็มไปยังต่างจังหวัดอย่างเหมาะสม

โครงสร้างพื้นฐานที่ กสท. ให้ความสำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ การพัฒนามาตรฐานกลางข้อความการชำระเงิน (National Payment Message Standard) เพื่อให้สถาบันการเงินและภาคธุรกิจสามารถใช้รูปแบบข้อความ (message format) ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จากที่ในปัจจุบัน สถาบันแต่ละแห่งใช้รูปแบบข้อความที่แตกต่างกันในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน การใช้มาตรฐานดังกล่าวที่อิงมาตรฐานสากล ISO 20022 จะเพิ่มความสะดวกรวดเร็วลดภาระในการพัฒนาและดูแลระบบงานของภาคธุรกิจและสถาบันการเงิน

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้พัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเคลียร์เช็ค โดยให้สถาบันการเงินใช้ภาพเช็คในการแลกเปลี่ยนกัน แทนการขนส่งตัวเช็คเช่นในปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้สถาบันการเงินสามารถประหยัดต้นทุนการขนส่งตัวเช็คและขยายเวลารับฝากเช็คได้นานขึ้น ภาคธุรกิจเองก็จะได้รับความสะดวกจากบริการที่ดีขึ้น และได้รับเงินภายในหนึ่งวันทำการทั่วประเทศ โดยคาดว่าระบบ ICAS จะเริ่มใช้งานในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ภายในปี 2553 และขยายการให้บริการไปทั่วประเทศภายในปี 2555

ดิฉันเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า นโยบายและการดำเนินโครงการต่างๆ เหล่านี้จะเป็นการยกระดับระบบการชำระเงินของไทยให้ก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ที่ทันสมัย ต้นทุนต่ำ และมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ สามารถสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

การที่โครงการต่างๆ มีความคืบหน้าและประสบความสำเร็จมาด้วยดีนั้น ก็เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ดิฉันจึงขอขอบคุณกรมการระบบการชำระเงิน คณะทำงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เพื่อให้ระบบการชำระเงินไทยพัฒนาตามแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553 ที่ตั้งไว้และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนที่มากด้วยคุณค่าเช่นนี้ต่อไป

(นางธาริษา วัฒนเกส)

ประธานกรรมการระบบการชำระเงิน

30 เมษายน 2553

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสช.)

06

ประธานกรรมการ

ดร. วาริษา วัฒนเกส

ผู้ว่าการ

หน้าที่ของคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสช.) เพื่อกำหนดและติดตามการดำเนินการตามนโยบายเกี่ยวกับระบบการชำระเงินที่ ธปท. กำกับดูแลและระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน

รองประธานกรรมการ

1. ดร. อัจฉนา ไววัฒนาดี

รองผู้ว่าการ

ด้านบริหาร

2. นายเกริก วณิกกุล

รองผู้ว่าการ

ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

กสรมการ

1. นายอภิศักดิ์ ตันติวงษ์
ประธาน
สมาคมธนาคารไทย

2. นายสมเกียรติ อนุราชบุรี
รองประธานกรรมการ
คณะกรรมการหอการค้าไทย

3. นางสาวสุทธิตร์รัตน์ รัตนโชติ
รองอธิบดี กรมบัญชีกลาง

4. นางเสาวณี สุวรรณชีพ
กรรมการ
คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

เลขาการ

5. ดร. จิต ตันติยาสวัสดิกุล
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายระบบข้อมูลสนเทศ

นโยบายด้านการชำระเงินในปี 2552

08

มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) เพื่อกำหนดและติดตามการดำเนินการตามนโยบายเกี่ยวกับระบบการชำระเงินที่ ธปท. กำกับดูแลและระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน

ในปี 2552 ที่ประชุม กรช. ได้ให้ความเห็นชอบนโยบายสำคัญๆ สรุปได้ ดังนี้

นโยบายสำคัญที่ผ่านความเห็นชอบของ กรช. ในปี 2552

• นโยบายด้านค่าธรรมเนียมการชำระเงิน

กรช. เห็นชอบแนวนโยบายด้านค่าธรรมเนียมการชำระเงิน ที่กำหนดให้ “การกำหนดค่าธรรมเนียมบริการการชำระเงินมีความโปร่งใส เป็นธรรม สามารถอธิบายได้ และก่อให้เกิดการแข่งขัน เพื่อมุ่งไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการชำระเงิน” และได้อนุมัติแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้แนวนโยบายด้านค่าธรรมเนียมการชำระเงินดังกล่าวมีผลในทางปฏิบัติ ซึ่งได้แก่

- (1) กำหนดหลักการให้ผู้ให้บริการเปิดเผยค่าธรรมเนียมให้ผู้ลูกค้าทราบโดยสะดวกก่อนการตัดสินใจใช้บริการ
- (2) ปรับปรุงโครงสร้างค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินสำหรับผู้ประกอบการ เช่น การโอนเงินรายย่อยข้ามธนาคาร (ITMX Bulk Payment) และ เช็ค เป็นต้น
- (3) ปรับปรุงโครงสร้างค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินสำหรับผู้บริโภค เช่น การถอนและโอนเงินผ่านเครื่องเอทีเอ็มและสาขา และการใช้บัตรพลาสติกภายในประเทศ (Local Switching) เป็นต้น

• แนวทางการพัฒนาระบบ Local Switching เพื่อรองรับบัตรที่ออกและชำระเงินในประเทศ

กรช. ได้รับทราบรายงานผลสรุปการดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบ Local Switching โดยคณะทำงานส่งเสริมการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในระดับผู้บริโภค และเห็นชอบในหลักการพัฒนาระบบ Local Switching เพื่อรองรับการใช้บัตรที่ออกและชำระเงินในประเทศ

เพื่อทดแทนการใช้เงินสด และลดต้นทุนและความเสี่ยงในการชำระเงินโดยรวม โดยเฉพาะค่า Switching ที่จ่ายให้ผู้ให้บริการเครือข่ายต่างประเทศ ต้นทุนการจัดการเงินสดของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งธนาคารพาณิชย์และร้านค้า และความเสี่ยงจากการใช้เงินสด

- **มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์**

กรช. เห็นชอบร่างมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมโยงระหว่างภาคธุรกิจและผู้ให้บริการการชำระเงินเพื่อให้ทุกสถาบันสามารถใช้รูปแบบของข้อความ (message format) ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันได้ ซึ่งจะเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ลดภาระในการปฏิบัติงานจากการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อน รวมถึงการดูแลระบบงานของภาคธุรกิจ จากที่ในปัจจุบันสถาบันการเงินแต่ละแห่งใช้รูปแบบของข้อความที่แตกต่างกัน โดย ธปท. ได้ว่าจ้างศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ทำการศึกษาและดำเนินการร่วมกันในการกำหนดแนวทางการจัดทำร่างมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพบริการชำระเงิน นอกจากนี้ กรช. ยังให้ความเห็นชอบแนวทางส่งเสริมการใช้มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงิน ซึ่งมุ่งหวังให้ผู้ให้บริการการชำระเงินโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์สามารถรองรับมาตรฐานดังกล่าว ภายในปี 2554

- **การกู้ยืมเพื่อเป็นเงินสภาพคล่องระหว่างวันในระบบบาทเน็ต**

กรช. ได้อนุมัติหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการให้กู้ยืมเพื่อเป็นเงินสภาพคล่องระหว่างวัน (Intraday Liquidity Facilities - ILF) ในระบบบาทเน็ต ตามร่างระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับซื้อตราสารหนี้โดยมีสัญญาว่าผู้ขายจะซื้อคืนเพื่อเป็นเงินสภาพคล่องระหว่างวัน พ.ศ. 2552 โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552 เป็นต้นไป

สารบัญ

10	สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2552	3
	สารจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	4
	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	6
	นโยบายด้านการชำระเงินในปี 2552	8

1. พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ 14

1.1	ด้านนโยบายการชำระเงิน	14
1)	แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มุ่งใจ ผู้ใช้บริการ “ระดับผู้บริโภค”	14
2)	แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มุ่งใจ ผู้ใช้บริการ “ระดับผู้ประกอบการ”	16
3)	แผนงานศึกษาและทบทวนต้นทุนและค่าธรรมเนียมการให้บริการชำระเงิน	16
4)	แผนงานกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตาม กฎหมายและระเบียบต่างๆ ภายในประเทศและระหว่างประเทศ	17
5)	แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพด้านการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน	17
6)	แผนงานการจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ต	18
7)	แผนงานการเตรียมความพร้อมเพื่อการเชื่อมโยงระบบบาทเน็ต กับต่างประเทศ	18
8)	แผนงานการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศ ในกลุ่ม ASEAN และบางประเทศในแถบเอเชีย	18
9)	แผนงานการพัฒนากระบวนการชำระเงินที่สนับสนุนการทางการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน	19

1.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	20	11
1.2.1 โครงการเกี่ยวกับระบบบาทเน็ตที่ได้ดำเนินการในปี 2552	20	
1.2.2 โครงการพัฒนาระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS)	21	
1.2.3 การพัฒนาระบบในการจัดการตราสารหนี้เพื่อการชำระ ดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement: SRS)	22	
1.2.4 โครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารกลางในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก (Executives' Meeting of East Asia-Pacific Central Banks: EMEAP)	23	
1.3 ด้านการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน	24	
1.3.1 การควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	24	
1.3.2 การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)	25	
1.4 ทิศทางของบริการชำระเงินในอนาคต	26	

2. พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ 30

ระบบ Local Switching	30
1. ออสเตรเลีย	30
2. สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)	34

สารบัญ

1|2

3. ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

37

3.1	พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน	37
3.1.1	สาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมาย จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์	37
3.1.2	เครื่องเอทีเอ็ม และเครื่อง EFTPOS	38
3.1.3	บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต	39
3.1.4	ผู้ให้บริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่	40
3.2	ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ	41
3.2.1	การใช้เงินสด	41
3.2.2	ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง	45
3.2.3	ระบบการหักบัญชีเช็ค	48
3.2.4	ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า	51
3.2.5	บริการที่เคาน์เตอร์ธนาคาร	53
3.2.6	บัตรพลาสติก	55
3.2.7	ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต	59
3.2.8	บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์	60
3.3	การโอนและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์	61
3.4	รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน	62

4. อภิธานศัพท์และคำย่อ	64
5. บรรณานุกรม	65
6. ตารางสถิติ	66
7. หมายเหตุประกอบตาราง	85

1.1 ด้านนโยบายการชำระเงิน

ธปท. ได้จัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553 หรือ Payment Systems Roadmap 2010 เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินนโยบายด้านระบบการชำระเงินของประเทศในช่วงระหว่างปี 2550-2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการใช้ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ด้วยบริการที่มีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย และค่าธรรมเนียมที่เป็นธรรม รวมถึงมีกฎหมายและการบังคับใช้ที่มีประสิทธิผล โดย ธปท. ได้จัดทำแผนงานและจัดตั้งคณะทำงานชุดต่างๆ เพื่อดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ อันประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สมาคมธนาคารไทยและสมาคมธนาคารนานาชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) สมาหอการค้าแห่งประเทศไทย หน่วยงานภาครัฐ และธปท. เป็นต้น

ทั้งนี้ ความสำเร็จของการทำงานของคณะทำงานต่างๆ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สนใจผู้ใช้บริการ “ระดับผู้บริโภค”

แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สนใจผู้ใช้บริการ “ระดับผู้บริโภค” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในด้านต่างๆ ในช่วงที่ผ่านมา คณะทำงานย่อยด้านต่างๆ มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

- (1) คณะทำงานด้าน Local Switching ได้สรุปผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำระบบที่รองรับการชำระเงินด้วยบัตรที่ออกและใช้จ่ายภายในประเทศเพื่อทดแทนการใช้เงินสด โดยมีวัตถุประสงค์ในการลดต้นทุนในการชำระเงิน โดยเฉพาะค่า Switching ที่จ่ายให้ผู้ให้บริการเครือข่ายต่างประเทศ รวมถึงต้นทุนการจัดการเงินสดของธนาคารพาณิชย์และร้านค้า โดยคณะทำงานได้พิจารณาความเป็นไปได้เชิงธุรกิจ Business Model เทคนิคและการพัฒนาระบบ ความมั่นคงปลอดภัยของระบบ แผนการดำเนินงานรวมทั้งโครงสร้างค่าธรรมเนียม

รวมถึงได้จัดประชุมชี้แจงแนวทางดังกล่าวต่อสถาบันการเงิน ร้านค้าที่ชำระเงินผ่านบัตร ผู้พัฒนาระบบ และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อรับฟังความเห็นอันเป็นประโยชน์สำหรับการดำเนินการ และการกำหนดแผนงานเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป

- (2) คณะทำงานด้าน e-Money ได้มีการประชุมกับ บริษัทระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด บริษัทรถไฟฟ้ากรุงเทพ จำกัด และสำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร เพื่อส่งเสริมให้บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในภาคขนส่งสามารถรองรับการใช้งานร่วมกับภาคธุรกิจอื่นได้ในอนาคต และคณะทำงานได้มีการหารือกับ stakeholders ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาแนวนโยบายการพัฒนามาตรฐานบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (National Card Standard : NCS) และมาตรฐานกลางสำหรับการเชื่อมโยงการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Interoperable Security Access Module: InterOpSAM) รวมทั้งหารือแนวทางกำหนดโครงสร้างค่าธรรมเนียมการให้บริการ e-Money ที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างผู้ให้บริการได้ (Open-loop) และแนวทางการจัดตั้งหน่วยงานกลาง (Central Clearing House: CCH)
- (3) คณะทำงานด้านการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่รองรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ได้เชิญองค์กรที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แก่ ธปท.
- (4) คณะทำงานด้านการชำระเงินตามใบแจ้งหนี้ (Electronic Bill Presentment and Payment: EBPP) ได้พิจารณาแนวทางการพัฒนาระบบ EBPP ที่รองรับธุรกรรม B2C และ B2B ซึ่งคณะทำงานฯ ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะ 1) ให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางทำหน้าที่เป็น Consolidator ให้บริการ e-Bill Presentment และ e-Bill Payment และ 2) กำหนดมาตรฐานกลางการชำระเงิน รวมทั้งพิจารณา Business Model ของระบบ EBPP ที่รองรับ B2C

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

16

2) แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สนใจผู้ใช้บริการ “ระดับผู้ประกอบการ”

แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สนใจผู้ใช้บริการ “ระดับผู้ประกอบการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อลดข้อจำกัดของการชำระเงินผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลักดันให้มีการยอมรับเอกสารหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างผู้ประกอบการและสถาบันการเงิน ในช่วงที่ผ่านมา ธปท. ได้จัดจ้าง NECTEC เพื่อพัฒนามาตรฐานกลางของข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อผู้ประกอบการและสถาบันการเงินสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันได้ง่าย ลดการลงทุนซ้ำซ้อน และเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการทำธุรกรรม โดยได้มีการจัดประชุมชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นจากสถาบันการเงิน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งสอบถามความสมัครใจของหน่วยงาน ในการเข้าร่วมการทดสอบมาตรฐานกลางดังกล่าว โดยคาดว่าจะเริ่มใช้งานจริงได้ใน ปี 2554

3) แผนงานศึกษาและทบทวนต้นทุนและค่าธรรมเนียมการให้บริการชำระเงิน

แผนงานศึกษาและทบทวนต้นทุนและค่าธรรมเนียมการให้บริการชำระเงิน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการคิดค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ ได้ดำเนินโครงการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการต้นทุนการให้บริการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ และโครงการประเมินการแข่งขันในบริการโอนเงินเข้าบัญชีระหว่างธนาคาร (Bulk Payment) และบริการฝาก ถอน โอนเงิน ผ่านเครื่อง ATM เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมบริการการชำระเงินที่ส่งเสริมการแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการชำระเงิน

นอกจากนี้ กรท. ยังได้กำหนดแนวนโยบายด้านค่าธรรมเนียมการชำระเงิน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้การกำหนดค่าธรรมเนียมบริการการชำระเงิน มีความโปร่งใส เป็นธรรม สามารถอธิบายได้ และก่อให้เกิดการแข่งขัน เพื่อมุ่งไปสู่การส่งเสริมการใช้สื่อการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพ เช่น การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงให้ ธปท. ดำเนินการปรับปรุงหลักเกณฑ์เพื่อให้มีการเปิดเผยค่าธรรมเนียมให้ลูกค้าทราบโดยสะดวกก่อนการตัดสินใจใช้บริการ และปรับปรุงโครงสร้างค่าธรรมเนียมบริการการชำระเงินสำหรับผู้ประกอบการ และผู้บริโภค

4) แผนงานกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ภายในประเทศและระหว่างประเทศ

แผนงานกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ภายในประเทศและระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการกำหนดมาตรฐานหรือแนวทางปฏิบัติร่วมกันสำหรับผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ในช่วงที่ผ่านมาคณะทำงานได้จัดทำแนวปฏิบัติของธนาคารในการช่วยเหลือลูกค้ากรณีทำรายการโอนเงินระหว่างธนาคารผิดพลาด เพื่อให้มีการปฏิบัติระหว่างธนาคารที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและแก้ปัญหาให้ลูกค้าได้รวดเร็วขึ้น ทั้งนี้ ขอบเขตแนวปฏิบัตินี้จะรวมทั้งกรณีที่ลูกค้า ผู้โอนเงินทำรายการผิดพลาด และกรณีพนักงานธนาคาร ผู้โอนเงินทำรายการผิดพลาด โดยครอบคลุมบริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารด้าน Credit Transfer ซึ่งประกอบด้วยการโอนเงินระหว่างธนาคารผ่านเครื่องเอทีเอ็ม สาขาธนาคาร และอินเทอร์เน็ต การฝากเงินผ่านเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ (CDM) ของธนาคารอื่น และการโอนเงินระหว่างธนาคารโดยอัตโนมัติผ่านระบบ ITMX Bulk Payment

5) แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน มีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ปฏิบัติตามกฎหมาย มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลโดย ธปท. มีความรับผิดชอบในการกำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งในส่วนของประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์) และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 โดย ธปท. ได้ดำเนินการผลักดันการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 การจัดทำประกาศและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการกำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

18

6) แผนงานการจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ต

แผนงานการจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ต มีเป้าหมายเพื่อให้มีมาตรการหรือเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงเพื่อให้การชำระเงินในระบบเป็นไปตามมาตรฐานสากล ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการพิจารณาแนวทางการปรับแก้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ธปท. เพื่อเสนอต่อคณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ในประเด็นเกี่ยวกับคำนิยามของคำว่า “สัญญาทางการเงิน” การเพิ่มมาตราเกี่ยวกับผลสิ้นสุดของการโอนเงิน (Payment Finality) และการปรับแก้เรื่องข้อกำหนด Zero Hour Rule ที่ยึดหลักการว่าการโอนเงินระหว่างสมาชิกภายใต้ระบบบาทเน็ตได้ดำเนินการสำเร็จเสร็จสิ้นแม้ว่าการโอนเงินจะเกิดขึ้นภายหลังเวลาที่ศาลได้มีคำสั่งให้ชำระกิจการและทรัพย์สินแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ ธปท. ได้พัฒนาระบบในการจัดการตราสารหนี้เพื่อเป็นหลักประกันสุดท้ายสำหรับการชำระดุล (Securities Requirement for Settlement: SRS) เพื่อลดความเสี่ยงในการชำระดุล และชี้แจงร่างประกาศที่เกี่ยวข้องให้กับผู้ใช้บริการบาทเน็ต

7) แผนงานการเตรียมความพร้อมเพื่อการเชื่อมโยงระบบบาทเน็ตกับต่างประเทศ

แผนงานการเชื่อมโยงระบบบาทเน็ตกับต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่าง ธปท. และสถาบันการเงิน ในการศึกษาประโยชน์และวิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ จากการเชื่อมโยงระบบบาทเน็ตกับต่างประเทศในลักษณะ Payment versus Payment (PvP) เพื่อช่วยลดความเสี่ยงการชำระราคาธุรกรรมการแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศ ในช่วงที่ผ่านมา ธปท. ได้ประชุมร่วมกับธนาคารพาณิชย์ในการพิจารณาลงนามใน Letter of Intent กับ CLS Bank เพื่อเข้าสู่กระบวนการประเมินความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าร่วมระบบ Continuous Linked Settlement (CLS) โดยยังไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย

8) แผนงานการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศในกลุ่ม ASEAN และบางประเทศในแถบเอเชีย

แผนงานการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศในกลุ่ม ASEAN และบางประเทศในแถบเอเชีย (โครงการ ASEANPay) เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

สำหรับระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน เพื่อรองรับการขยายตัวของการค้าและการลงทุนในภูมิภาคให้มีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในตลาดโลก ในช่วงที่ผ่านมา ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานของผู้ให้บริการ (ASEANPay Standards Framework) และคณะกรรมการ Steering Committee (ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากธนาคารกลางของประเทศสมาชิก) ได้เปลี่ยนบทบาทจาก Active Facilitating Role เป็น Monitoring Role เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ Network Operator แทน

นอกจากนี้ ธปท. ได้ประสานงานกับบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (NITMX) และ Korea Financial Telecommunications and Clearings Institute (KFTC) ซึ่งเป็นผู้ให้บริการเครือข่าย เอทีเอ็มของประเทศเกาหลีใต้ เกี่ยวกับแผนงานการเชื่อมโยงเอทีเอ็มระหว่างประเทศของเกาหลีใต้

9) แผนงานการพัฒนาการชำระเงินที่สนับสนุนการทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

แผนงานการพัฒนาการชำระเงินเพื่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีทางเลือกเพิ่มเติมในการชำระเงินผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยได้แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาโครงการพัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (ปพช.) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากธนาคารพาณิชย์ และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะทำงานโครงการพัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (ทพช.) ของ ธปท.

ในปีที่ผ่านมา ปพช. ได้รวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการทำการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงิน และ ธปท. ได้จัดประชุมระหว่าง ธปท. และธนาคารพาณิชย์ไทยใน สปป.ลาว เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของธนาคารพาณิชย์ไทยใน สปป.ลาว

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

20

1.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.2.1 โครงการเกี่ยวกับระบบบาทเน็ตที่ได้ดำเนินการในปี 2552

- (1) การปรับปรุงระบบบาทเน็ต ธปท. ได้ปรับระบบบาทเน็ตเพื่อรองรับคำสั่งโอนเงินระหว่างสถาบันในลักษณะ Cover Payment (MT202 COV) ตาม Standard Release Guide 2009 ของ SWIFT โดยรูปแบบคำสั่งดังกล่าวจะมีรายละเอียดข้อมูลผู้สั่งโอนเงินต้นทางและผู้รับโอนเงินปลายทาง ซึ่งจะช่วยให้สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลเพื่อป้องกันการฟอกเงินและการให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ก่อการร้าย โดยได้เริ่มใช้งานแล้วตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2552 เป็นต้นมา
- (2) การให้เงินสภาพคล่องระหว่างวัน (Intraday Liquidity Facilities : ILF) ในระบบบาทเน็ต ในปี 2552 ธปท. ได้ยกเลิกระเบียบและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการให้เงินสภาพคล่องระหว่างวันฉบับปี พ.ศ. 2549 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และได้ออกระเบียบใหม่โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2485 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการออกระเบียบ/ประกาศว่าด้วยการให้กู้ยืมเงินเพื่อการบริหารสภาพคล่องของตลาดการเงิน โดยยังคงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการให้เงิน ILF เหมือนเดิม เว้นแต่การกำหนดอัตราส่วนลด (Haircut) ในการรับซื้อตราสารหนี้ ได้ปรับให้สอดคล้องกับการกำหนด Haircut ใหม่ของการทำธุรกรรมผ่านการบริหารสภาพคล่อง

นอกจากนี้ ธปท. ได้ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมการรักษาหลักทรัพย์และวิธีการคำนวณโดยปรับการคำนวณจากยอดคงค้างในบัญชีตราสารหนี้เพื่อการใช้เงิน ILF จาก ณ สิ้นเดือน เป็น ณ สิ้นวัน เพื่อให้เป็นไปตามที่ บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท สำนักหักบัญชี (ประเทศไทย) จำกัด ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการคิดค่าธรรมเนียมใหม่ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่ 1 มกราคม 2553 เป็นต้นไป

- (3) การจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ต ธปท. ได้พัฒนาระบบและจัดทำร่างประกาศเพื่อรองรับการกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต โดยกำหนดให้ผู้ให้บริการบาทเน็ต ที่มีธุรกรรมแบบ Net Settlement ต้องวางตราสารหนี้ตามที่ ธปท. กำหนดเพื่อเป็นหลักประกันสำหรับการชำระดุล (Securities Requirement for Settlement: SRS) รวมถึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในกรณีที่ผู้ใช้บริการบาทเน็ตมีเงินสภาพคล่องและหลักประกันสำหรับการชำระดุลไม่เพียงพอ

1.2.2 โครงการพัฒนาระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS)

ธปท. ได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ภาพเช็คแทนตัวเช็คจริงในกระบวนการเรียกเก็บ มีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกการเรียกเก็บให้เหลือ 1 วันทำการทั่วประเทศ และลดต้นทุนการขนส่งตัวเช็คในกระบวนการเรียกเก็บ โดยมีกำหนดเริ่มใช้งานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในปี 2553 และขยายผลการใช้งานทั่วประเทศภายในปี 2555

ระบบ ICAS ประกอบด้วย 2 ระบบงานย่อย ได้แก่ ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยข้อมูลและภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing System: ICS) และระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Image Archive System: IAS) โดยมีความคืบหน้าการดำเนินการ ดังนี้

- (1) ธปท. ได้พัฒนาระบบ ICAS เรียบร้อยแล้วโดยได้จัดให้มีการอบรมการใช้งานให้แก่ธนาคารสมาชิกเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2552 และได้ทำการทดสอบร่วมกับธนาคารสมาชิก ครั้งที่ 1 ในระหว่างวันที่ 2-25 ธันวาคม 2552 นอกจากนี้ ธปท. จะจัดให้มีการทดสอบร่วมกับธนาคารสมาชิก ครั้งที่ 2 ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ 2553

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

22

- (2) ธปท. ได้ประกาศมาตรฐานเช็คและมาตรฐานภาพเช็ค ปี 2552 เพื่อรองรับการใช้งานในระบบ ICAS โดยมาตรฐานเช็คนี้ได้เพิ่มเทคนิคการป้องกันการปลอมแปลงเช็คและการแก้ไขข้อความบนตัวเช็ค ได้แก่ กำหนดให้เช็คทุกฉบับต้องมีลายน้ำกลาง (Common Watermark) และใช้กระดาษ CBS1 ชนิด Laser Grade
- (3) ธปท. ได้จัดประชุมร่วมกับคณะทำงานปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการหักบัญชีเช็คและธนาคารสมาชิก เพื่อชี้แจงและหารือเกี่ยวกับรูปแบบและรายละเอียดในการพัฒนาระบบ เปรียบและประกาศที่เกี่ยวข้อง ข้อตกลงร่วมระหว่างธนาคารสมาชิก และประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบ ICAS
- (4) ธปท. ได้จัดทำเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับระบบ ICAS เพื่อให้ธนาคารสมาชิกเตรียมพัฒนาระบบงานและกำหนดพิธีปฏิบัติงานภายในของตนเองให้รองรับกับระบบ ICAS ได้แก่ Interface Specification ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการรับส่งข้อมูลและภาพเช็ค และคู่มือการใช้งานระบบ ICAS
- (5) ธปท. ได้เผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ระบบ ICAS ให้แก่ภาคธุรกิจและประชาชน ได้แก่ การแถลงข่าว การเผยแพร่ข้อมูลในเว็บไซต์ของ ธปท. และบทความในนิตยสารทางการเงิน การออกนิตินางานมหกรรมทางการเงิน

1.2.3 การพัฒนาระบบในการจัดการตราสารหนี้เพื่อการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement: SRS)

ธปท. ได้อนุมัติการพัฒนาระบบงานรองรับมาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement: SRS) เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2551 โดยมาตรการดังกล่าวจะช่วยลดโอกาสที่สถาบันการเงินจะชำระยอดขาดดุลของธุรกรรมการชำระเงินแบบ Net Settlement ไม่ได้ และลดผลกระทบต่อสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่ได้รับสภาพคล่องจากการชำระดุลเพื่อนำไปใช้สำหรับการชำระเงินหรือการโอนเงินในระบบบาทเน็ต ซึ่งจะช่วยให้ระบบการชำระเงินโดยรวมมีเสถียรภาพมากขึ้น

ทั้งนี้ขอบเขตและหลักการสำคัญของการดำเนินมาตรการ SRS เพื่อลดความเสี่ยงจากการชำระดุลธุรกรรมแบบ Net Settlement คือ

- (1) กำหนดให้สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกบาทเน็ตและมีธุรกรรมการชำระเงินแบบ Net Settlement ต้องดำรงตราสารหนี้ตามเกณฑ์ที่ ธปท. กำหนด ซึ่ง ธปท. จะพิจารณาจากข้อมูลยอดการขาดดุลการชำระเงินที่ผ่านมาเป็นฐานในการคำนวณเกณฑ์
- (2) ตราสารหนี้ที่ดำรงไว้จะนำมาใช้เพื่อการชำระดุลโดยหากวันใดสถาบันการเงินรายใดรายหนึ่งมีปัญหาสภาพคล่องและไม่สามารถกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่นๆ เพื่อมาชำระยอดขาดดุลของธุรกรรมแบบ Net Settlement ในระบบบาทเน็ตได้ ธปท. จะพิจารณาให้สถาบันการเงินนั้นกู้ยืมเงินโดยรับซื้อตราสารหนี้ที่ดำรงไว้เพื่อนำเงินไปชำระยอดขาดดุลของธุรกรรมนั้น โดยมีสัญญาว่าสถาบันการเงินผู้ขายตราสารหนี้ต้องซื้อตราสารหนี้กลับคืน ณ สิ้นวันตามเวลาที่ ธปท. กำหนด

โดยในช่วงที่ผ่านมา ธปท. ได้พัฒนาระบบงานในการจัดการตราสารหนี้เพื่อการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ตแล้ว และได้ประชุมร่วมกับคณะที่ปรึกษาระบบบาทเน็ต และผู้ใช้บริการบาทเน็ต เพื่อหารือเกี่ยวกับร่างประกาศฯ พิธีปฏิบัติ และร่างบันทึกข้อตกลงฯ ร่วมระหว่างผู้ใช้บริการบาทเน็ต รวมถึงเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้มาตรการ SRS ตลอดจนการทดสอบ Industry Wide Test (IWT) ซึ่งทั้งนี้ ธปท. มีแผนกำหนดเริ่มใช้มาตรการในเดือน พฤษภาคม 2553

1.2.4 โครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (Executives' Meeting of East Asia-Pacific Central Banks: EMEAP⁴)

ในปี 2552 ธปท. ได้เข้าร่วมประชุม EMEAP Working Group on Payment and Settlement Systems (WGPSS) 2 ครั้ง คือ 20th EMEAP Working Group on Payment and Settlement Systems ระหว่างวันที่ 26-27 มีนาคม 2552 ที่นครเชียงใหม่ ประเทศจีน และ 21st EMEAP Working Group on Payment and Settlement Systems ระหว่างวันที่ 10-11 กันยายน 2552 ที่เขตบริหารพิเศษฮ่องกง ในการประชุมทั้ง 2 ครั้ง มีการหารือในประเด็นสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวกับระบบการชำระเงิน เช่น ผลกระทบ

⁴ ประเทศสมาชิกกลุ่ม EMEAP มีจำนวน 11 ประเทศ ประกอบด้วย ออสเตรเลีย จีน เขตปกครองพิเศษฮ่องกง อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

24

จากวิกฤตการณ์ทางการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงการล้มละลายของบริษัท Lehman Brothers และใช้วิกฤตการณ์ใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 ที่มีต่อประเทศในกลุ่มสมาชิก EMEAP ซึ่งที่ประชุมสรุปว่า เหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้มีผลกระทบต่อระบบการเงินและระบบการชำระเงินของประเทศสมาชิกส่วนใหญ่

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงและการจัดการระบบการชำระเงินให้มีความมั่นคงปลอดภัย ได้แก่ การจัดสัมมนา ความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน (Payment Risk Seminar) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงโดยเฉพาะความเสี่ยงจากการชำระดุลธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Settlement Risk) การสำรวจแนวทางการจัดการระบบการชำระเงินของประเทศต่างๆ ภายใต้สถานการณ์วิกฤตรวมถึงกรณีโรคระบาด และการสร้างความร่วมมือกับธนาคารกลางของประเทศเบลเยียมในการกำกับดูแลผู้ให้บริการระบบ SWIFT ซึ่งเป็นระบบการโอนเงินระหว่างประเทศ

1.3 ด้านการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

1.3.1 การควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ธปท. ควบคุมดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2552 โดยรูปแบบการควบคุมดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติฯ จะแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ บัญชี ก ธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบ บัญชี ข เป็นธุรกิจบริการที่ต้องขอขึ้นทะเบียน และบัญชี ค เป็นธุรกิจบริการที่ต้องได้รับใบอนุญาตก่อนให้บริการ

ในการควบคุมดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติฯ ธปท. ได้มีการดำเนินการในปี 2552 โดยสรุป ดังนี้

1. จัดทำร่างประกาศ หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงนโยบายและมาตรการการรักษารักษา

ความมั่นคงปลอดภัยทางระบบสารสนเทศในการประกอบธุรกิจของผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์พิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศเพื่อผู้ให้บริการถือปฏิบัติ แล้ว รวม 4 ฉบับ ประกอบด้วย ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ 1 ฉบับ และ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย 3 ฉบับ

2. พิจารณาออกไปรับแจ้งและไปรับขึ้นทะเบียน สำหรับผู้ให้บริการที่ประสงค์จะเป็นผู้ให้บริการตามบัญชี ก และบัญชี ข ตามลำดับ โดยปัจจุบันยังไม่มีผู้ให้บริการที่เข้าข่ายต้องแจ้งให้ทราบ และในปี 2552 มีการออกไปรับขึ้นทะเบียน จำนวน 6 ราย
3. พิจารณาการขอรับใบอนุญาตของผู้ให้บริการ และนำเสนอคณะกรรมการฯ เพื่อออกไปอนุญาตการประกอบธุรกิจให้กับผู้ให้บริการที่ประสงค์จะเป็นผู้ให้บริการตามบัญชี ค จำนวน 67 ราย ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ 32 ราย และผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) 35 ราย รวมใบอนุญาต 104 ฉบับ
4. ติดตามกำกับดูแลและตรวจสอบผู้ให้บริการให้ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกา และประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลการควบคุมดูแลต่อคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างสม่ำเสมอ
5. ประชาสัมพันธ์การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกา อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มาแจ้งเพื่อทราบ ขึ้นทะเบียนและขอรับใบอนุญาตตามกฎหมาย

1.3.2 การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

ธปท. กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ซึ่งได้รับอนุญาตตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547 จำนวนทั้งสิ้น 6 ราย โดยจากการตรวจสอบผู้ประกอบการ e-Money

ในปี 2552 ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด มีเพียง 1 ราย ที่ ธปท. ตรวจสอบพบว่ามี การปฏิบัติไม่เป็นไปตามประกาศของ

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

26

ธปท. เกี่ยวกับการดำรงเงินฝากที่ธนาคารในขณะใดขณะหนึ่งต่ำกว่ามูลค่ายอดเงินคงค้างรับล่วงหน้าจากผู้บริโภค และได้มีการพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายแล้ว

1.4 ทิศทางของบริการชำระเงินในอนาคต

ระบบการชำระเงินของไทยในช่วงที่ผ่านมามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้ให้บริการระบบการชำระเงินทั้งสถาบันการเงินและบริษัทเอกชนที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (non-bank) มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการให้บริการชำระเงินเพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ขณะที่ลูกค้าผู้ใช้บริการก็เริ่มมีความคุ้นเคยมีความเข้าใจเรื่องความปลอดภัย และมีความเชื่อมั่นในการใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ส่งผลให้การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มีอัตราเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่สำหรับลูกค้ากลุ่มผู้บริโภค

ในอนาคตระบบการชำระเงินของไทยมีแนวโน้มจะพัฒนามากขึ้น ทั้งการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและทิศทางของธุรกิจบริการชำระเงิน เนื่องมาจากปัจจัยหลักสองประการ ได้แก่ แรงผลักดันจากด้านผู้ให้บริการ และ แรงผลักดันจากนโยบายของทางการ

1. แรงผลักดันจากด้านผู้ให้บริการ

ในปัจจุบัน ผู้ให้บริการชำระเงินมีความตื่นตัวในการพัฒนาบริการใหม่ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัตรอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่ จะเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาบริการในอนาคต จากเหตุผลหลายประการ ดังนี้

- 1) การแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการที่เพิ่มขึ้น โดยสถาบันการเงินซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้บริการหลักของตลาดบริการชำระเงินมีการแข่งขันกันมากขึ้น เพื่อรักษาฐานลูกค้าของตนและเพิ่มรายได้จากการให้บริการ นอกจากนี้ ในส่วนของผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน แม้จะมีส่วนแบ่งตลาดการชำระเงินไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการให้บริการที่มุ่งตอบสนองลูกค้าผู้ใช้บริการเฉพาะกลุ่ม แต่ในอนาคตก็จะมีบทบาทมากขึ้น

โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาให้บริการการชำระเงิน ตัวอย่างเช่น เทคโนโลยีไร้สัมผัส (contactless) ในบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) เป็นต้น

2) การเพิ่มสัดส่วนรายได้จากค่าธรรมเนียมของสถาบันการเงิน จากเดิมที่รายได้หลักของสถาบันการเงินมาจากรายได้ดอกเบี้ยจากการให้สินเชื่อ แต่วิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยทำให้รายได้ดอกเบี้ยดังกล่าวไม่แน่นอน สถาบันการเงินจึงมุ่งหารายได้จากค่าธรรมเนียมมากขึ้น อันจะเป็นแรงกระตุ้นให้สถาบันการเงินพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินและบริการใหม่ๆ ที่เพิ่มคุณค่าให้กับลูกค้ามากขึ้น และขณะเดียวกันสถาบันการเงินก็ได้รับค่าธรรมเนียมมากขึ้นด้วย

3) การลดต้นทุนของผู้ให้บริการ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้มีการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เนื่องจากผู้ให้บริการมีต้นทุนในการให้บริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ต่ำกว่าการให้บริการผ่านสาขาที่ต้องมีพนักงานมาเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การเพิ่มปริมาณการใช้บริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์จะก่อให้เกิดการประหยัดจากขนาด (economies of scale) และทำให้ต้นทุนต่อหน่วยการให้บริการลดลง ในอนาคตผู้ให้บริการจะมีการพัฒนาช่องทางการให้บริการใหม่ๆ รวมถึงผลักดันให้ลูกค้าใช้บริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เช่น มีการใช้บริการผ่านเครื่องเอทีเอ็มและเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ รวมถึงบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่และอินเทอร์เน็ต ทดแทนการติดต่อกับสาขาซึ่งมีต้นทุนสูงกว่า

แรงผลักดันข้างต้นจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการชำระเงินไทย ทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มช่องทางการให้บริการและสื่อการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยีไร้สัมผัสกับบริการบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการเพิ่มบริการที่ลูกค้าสามารถทำได้ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ให้บริการจะมีการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ให้ประโยชน์กับลูกค้ามากขึ้น ทั้งในแง่ของความสะดวก และผลประโยชน์อื่นๆ เช่น บัตรเดบิตที่ผนวกการประกันคุ้มครองอุบัติเหตุ บัตรเครดิตที่ให้ประโยชน์กับผู้ถือบัตรในด้านต่างๆ เป็นต้น

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

28

ในแง่ของการแข่งขันด้านราคาหรือค่าธรรมเนียมก็จะมีการแข่งขันมากขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ แม้ว่าการแข่งขันด้านราคาของบริการชำระเงินในช่วงที่ผ่านมาจะไม่รุนแรงมากนัก จากพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้าที่ไม่ค่อยย้ายบัญชีเงินฝากจากสถาบันการเงินที่ตนมีบัญชีอยู่ไปยังสถาบันการเงินอื่น ขณะที่สถาบันการเงินส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกำหนดราคาใกล้เคียงกัน แต่ปัจจุบันสถาบันการเงินบางแห่งก็เริ่มมีการกำหนดราคาที่แตกต่างกันมากขึ้นเช่น สถาบันการเงินบางแห่งไม่คิดค่าธรรมเนียมกรณีที่ถูกค้าเบิกถอนผ่านเครื่องเอทีเอ็มของธนาคารอื่น หรือคิดค่าธรรมเนียมการโอนเงินเท่ากันทั่วประเทศ โดยไม่มีค่าธรรมเนียมข้ามเขตสำนักหักบัญชี โดยมีเงื่อนไขในการเปิดบัญชีบางประการ เป็นต้น การแข่งขันด้านราคาจะมีมากขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะจากผู้ให้บริการขนาดกลาง และขนาดเล็กที่ต้องการสร้างความแตกต่างเพื่อจูงใจลูกค้า ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการได้รับประโยชน์และมีทางเลือกในการใช้บริการเพิ่มขึ้น

2. แรงผลักดันจากนโยบายของทางการ

นโยบายของทางการในการพัฒนาระบบการชำระเงิน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้มีบริการการชำระเงินใหม่ๆ โดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาระบบการชำระเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ที่กำหนดเป้าหมายในการเพิ่มการใช้สื่อการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นเพื่อทดแทนการใช้เงินสดและเช็ค โดยธปท. ร่วมกับคณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้ให้บริการ และผู้ใช้บริการ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของระบบการชำระเงิน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดบริการชำระเงินใหม่ๆ สำหรับผู้บริโภคหลายบริการ ได้แก่

- 1) การพัฒนาบัตรเอทีเอ็มให้สามารถใช้ชำระเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการแทนเงินสด โดยที่ผ่านมามีความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงิน ในการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการเงินผู้ออกบัตร และเจ้าของบัญชี เพื่อให้ลูกค้าสามารถใช้บัตรเอทีเอ็มในการชำระค่าสินค้าและบริการที่ร้านค้าได้ รวมถึงประมวลผลรายการชำระเงินด้วยบัตรเดบิตและบัตรเครดิตที่ออกและใช้ในประเทศ โดยไม่ต้องประมวลผลผ่านผู้ให้บริการเครือข่าย (Switching Center) ในต่างประเทศเช่นในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการทำรายการของผู้ประกอบการและร้านค้าลดลง ส่งผล

ให้การชำระเงินด้วยบัตรแพร่หลายมากขึ้น ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้กับผู้ถือบัตรเอทีเอ็มที่ไม่ต้องเบิกถอนเงินสดจากเครื่องเอทีเอ็มเพื่อนำไปชำระค่าสินค้าและบริการ รวมถึงลดความเสี่ยงในการถือเงินสดได้อีกทางหนึ่ง

2) การขยายขอบเขตการให้บริการบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

ให้สามารถเชื่อมโยงการใช้งานในกลุ่มธุรกิจที่แตกต่างกันได้ โดยยกระดับการใช้งานจากปัจจุบันที่จำกัดเฉพาะในกลุ่มค้าปลีกและกลุ่มขนส่งมวลชนแต่ละราย ไม่สามารถเชื่อมโยงการใช้งานระหว่างกันได้ คาดว่าในอนาคตอันใกล้การใช้บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มค้าปลีกจะสามารถเชื่อมโยงการให้บริการกับร้านค้าต่างๆ โดยใช้เพียงบัตรเดียว ภายใต้มาตรฐานบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Card Standard: NPCS) ที่ ธปท. ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของกลุ่มขนส่งมวลชนก็ได้รับการส่งเสริมภายใต้แผนงานของสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) กระทรวงคมนาคม เพื่อให้ผู้โดยสารสามารถใช้บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ใบเดียวจ่ายค่าโดยสารได้ทุกระบบ เช่น รถไฟฟ้า รถไฟฟ้าใต้ดิน รถโดยสารประจำทาง เป็นต้น และเมื่อการใช้บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละกลุ่มสามารถเชื่อมโยงกันได้แล้ว คาดว่า จะมีการเชื่อมโยงบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกลุ่มค้าปลีกและขนส่งในที่สุด

ระบบ Local Switching

ระบบ Local Switching คือ ระบบเครือข่ายภายในประเทศที่รองรับการชำระเงินค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขาย ด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกและใช้จ่ายภายในประเทศ ได้แก่ บัตรเอทีเอ็ม บัตรเครดิต และบัตรเดบิต

ในหลายประเทศระบบดังกล่าวดำเนินการโดยภาคเอกชน เช่น ในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย ฮองกง และญี่ปุ่น เป็นระบบที่รองรับการชำระเงินผ่านบัตรเดบิต ในขณะที่ประเทศเบลเยียม เกาหลีใต้ และไต้หวัน มีระบบที่สามารถรองรับได้ทั้งบัตรเครดิตและบัตรเดบิต

การพัฒนา ระบบ Local Switching สามารถลดต้นทุนการชำระเงินของประเทศโดยรวม ส่งเสริมการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทดแทนการใช้เงินสด รวมทั้งเป็นการเพิ่มทางเลือกในการชำระเงินให้แก่ผู้ถือบัตร โดยสถาบันการเงินสามารถลดต้นทุนการบริหารจัดการเงินสด (Cash handling Cost) ค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายให้กับผู้ให้บริการเครือข่าย (Switching Center) ในต่างประเทศ ขณะที่ผู้ประกอบการ/ร้านค้าได้รับประโยชน์จากค่าธรรมเนียมที่ถูกลง

1. ออสเตรเลีย

ระบบ EFTPOS⁵ ของประเทศออสเตรเลียเริ่มให้บริการในปี 2523 รองรับการค้าสินค้าและบริการด้วยบัตร Local Debit⁶ แบบ PIN-based ที่ลูกค้าต้องใส่รหัสเพื่อยืนยันการทำรายการโดยใช้เครือข่ายภายในประเทศในการส่งข้อมูลระหว่างกันบัตร Local Debit ที่ใช้มีชื่อเรียกแตกต่างกันตามสถาบันผู้ออกบัตร เช่น บัตร Keycard (Commonwealth Bank of Australia) Handycard (Westpac Banking Corporation) FlexiCard (National Australia Bank) Access card (Australia and New Zealand Banking Group) และ Cashcard (Bendigo Bank) บัตร Local Debit เป็นที่นิยมของประชาชนในออสเตรเลีย มากกว่าบัตร Scheme Debit⁷ พิจารณาจากมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตร ณ สิ้นปี 2552⁸ มีจำนวนรายการสูงถึง 1,425 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 84 พันล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย

⁵ ระบบ EFTPOS (Electronic Funds Transfer at Point of Sale) หมายถึงระบบที่รองรับการชำระเงินด้วยบัตรที่ออกและใช้จ่ายภายในประเทศออสเตรเลีย

⁶ บัตร Local Debit หมายถึง บัตรเดบิตที่ออกภายใต้แบรนด์ในประเทศ

⁷ บัตร Scheme Debit หมายถึง บัตรเดบิตที่ออกภายใต้แบรนด์ต่างประเทศ เช่น VISA Master Card

⁸ ที่มา: ธนาคารกลางประเทศออสเตรเลีย (Reserve Bank of Australia:RBA)

เทียบกับบัตร Scheme Debit ซึ่งมีจำนวนรายการเพียง 334 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 29 พันล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย ประเภทธุรกิจที่มีผู้บริโภคนิยมใช้บัตรดังกล่าวในการชำระค่าสินค้าและบริการ ได้แก่ ธุรกิจด้านสถานีน้ำมันและซูเปอร์มาร์เก็ต

1.1 รูปแบบของระบบ

ระบบ EFTPOS ให้บริการชำระเงินด้วยบัตรเดบิตภายในประเทศ แบบ PIN-based โดยเป็นการเชื่อมโยงระบบระหว่างสถาบันผู้ออกบัตร (Issuer) และสถาบันผู้รับบัตร (Acquirer) แบบ Bilateral Linkage คือ เป็นการทำข้อตกลงระหว่างสถาบันการเงินเป็นคู่ ๆ ผ่านเครือข่ายภายในประเทศชื่อ Telstra Argent network ในขณะที่ Australian Payments Clearing Association (APCA) จะเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ใช้ระหว่างสมาชิก

การทำรายการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบ EFTPOS ผู้ถือบัตรต้องระบุรหัส PIN (Personal Identification Number) เพื่อยืนยันตัวตนในการเข้าระบบ ส่วนร้านค้าระบุจำนวนเงินที่รับชำระ อย่างไรก็ตามนอกจากบัตร Local Debit แล้วบัตรประเภท Scheme Debit ของแบรนด์ต่างประเทศก็สามารถใช้ระบบ EFTPOS โดยกดปุ่ม “saving” หรือ “cheque” ที่เครื่อง EDC เพื่อทำการรายการผ่านระบบ EFTPOS ซึ่งใช้กับร้านที่มี Logo “FATE” นอกจากนี้บัตรดังกล่าวสามารถทำการถอนเงินสด (Cash out) จากเคาน์เตอร์ร้านค้าผ่านเครื่องรับบัตรได้ด้วย

เมื่อมีการชำระเงินผ่านบัตร Local Debit ลูกค้านี้จะถูกหักเงินจากบัญชีเงินฝากทาง Online ทันที และนำเงินเข้าบัญชีร้านค้าในช่วงกลางคืน ส่วน Message format ที่ใช้ในการส่งรายการชำระเงินใช้มาตรฐาน Australian Standard AS2805 ในขณะที่การชำระดุลระหว่างสถาบัน ธนาคารกลางออสเตรเลีย (Reserve Bank of Australia : RBA) จะทำหน้าที่เป็น National Collator เพื่อส่งรายการชำระดุลระหว่างสถาบันผ่านระบบ Reserve Bank Information and Transfer System (RITS)

2 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ

32

1.2 ค่าธรรมเนียม

ในปี 2548 บัตร Scheme Debit ของ VISA เริ่มนำมาใช้ในประเทศออสเตรเลีย และได้รับความนิยมจากสถาบันผู้ออกบัตรเป็นอย่างมาก เนื่องจากได้ประโยชน์จากค่าธรรมเนียมระหว่างสถาบัน (Interchange Fee) จากสถาบันผู้รับบัตร ในขณะที่บัตร Local Debit สถาบันผู้ออกบัตรเป็นผู้จ่าย Interchange Fee ให้กับสถาบันผู้รับบัตรทำให้ในปี 2549 RBA ได้ออกระเบียบเพื่อกำหนดราคาอ้างอิง (Benchmarks) ค่าธรรมเนียมของบริการดังกล่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการแข่งขันในตลาดจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

- 1) Access Regime for the EFTPOS System เป็นการกำหนด benchmark ของค่า access charge ในการเข้าร่วมระบบ EFTPOS โดยใช้ค่าประมาณการต่ำสุดที่ได้จากการสำรวจ และจะมีการทบทวนทุก ๆ 4 ปี
- 2) The Setting of Interchange Fee in the EFTPOS System การกำหนด Benchmark ของ Interchange fee สำหรับบัตร Local Debit ซึ่งสถาบันผู้ออกบัตรต้องจ่าย Interchange fee ให้ธนาคารผู้รับบัตรทุกรายการไม่เกินกว่า Benchmark และต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของ Benchmark ทั้งนี้ จะมีการทบทวน Benchmark ทุก 3 ปี
- 3) The Setting of Interchange Fee in the VISA Debit Payment System กำหนดให้ VISA ต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวข้องกับบริการชำระเงินผ่านบัตรให้กับ RBA เพื่อใช้ในการกำหนด Benchmark ซึ่งจะมีการทบทวนทุก 3 ปี

1.2.1 ค่าธรรมเนียมระหว่างสถาบัน (Interchange Fee)

ค่าธรรมเนียมระหว่างสถาบันสำหรับบัตร Local Debit สถาบันผู้ออกบัตรต้องจ่าย Interchange fee ให้กับสถาบันผู้รับบัตร ในขณะที่บัตร Scheme Debit ที่เป็นแบรนด์ VISA/MasterCard สถาบันผู้รับบัตรต้องจ่าย Interchange fee ให้กับสถาบันผู้ออกบัตร จากระเบียบของ RBA ที่กำหนดราคาอ้างอิง (Bench-marks) ของบริการดังกล่าว ทำให้ Interchange fee ของทั้งบัตร Local Debit และ Scheme Debit ปรับตัวลดลงอย่างมาก

Interchange Fee ระหว่างสถาบัน

33

	ปี 2548	ปี 2549
Local Debit Card - EFTPOS	20 cents/trans. (6.00 บาท/รายการ)	5 cents/trans. (1.50 บาท/รายการ)
Scheme Debit Card - VISA	0.50% of value	12 cents/trans. (3.60 บาท/รายการ)

หมายเหตุ : อัตราแลกเปลี่ยน 1 A\$ = 30 บาท (30 ธ.ค. 2552)

1.2.2 ค่าธรรมเนียมร้านค้า (Merchant Discount Rate: MDR)

ในระบบบัตร Local Debit สถาบันผู้รับบัตรสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากร้านค้าได้เรียกว่า Merchant Discount Rate (MDR) ซึ่งในปี 2552 คิดในอัตราคงที่คือ 7.5 cents ต่อรายการ ในขณะที่ร้านค้าก็สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้บริการจากผู้ถือบัตร (Surcharge) ได้เช่นกัน

1.3 การจัดการความเสี่ยง

APCA ได้จัดตั้ง APCA Fraud Committee ขึ้นเพื่อดูแลและติดตามการทุจริตจากการชำระเงิน ทั้งนี้สมาชิกจะส่งข้อมูลการทุจริตที่เกิดขึ้นภายในสถาบันตนให้ APCA ทุกไตรมาสเพื่อนำเข้าประชุมคณะกรรมการฯ และหาแนวทางป้องกันการทุจริต นอกจากนี้ APCA จะส่งข้อมูลดังกล่าวให้ Australian Federal Police และ Australian Crime Commission รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ

ข้อมูลการทุจริตได้มาจาก 2 แหล่ง คือ ลูกค้าเป็นผู้แจ้งการทุจริตให้สถาบันการเงิน และจากการตรวจพบโดยระบบภายในของสถาบันการเงินเอง ส่วนประเภทของการทุจริต แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) บัตรสูญหายหรือถูกขโมย 2) ลูกค้าไม่ได้รับบัตร/บัตรถูกขโมยระหว่างการจัดส่ง 3) บัตรปลอม และ 4) อื่น ๆ

เมื่อมีข้อผิดพลาดหรือเกิดการทุจริตเกิดขึ้น สถาบันผู้ออกบัตรมีหน้าที่รับผิดชอบและแก้ไขปัญหาเมื่อผู้ถือบัตรร้องเรียน โดยแจ้งผลการตรวจสอบให้ผู้ถือบัตรทราบภายใน 21 วัน และสถาบันผู้รับบัตรต้องดำเนินการตรวจสอบหาสาเหตุข้อผิดพลาดให้เสร็จสิ้นภายใน 45 วัน นับจากวันที่ได้รับข้อร้องเรียน โดยเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นเวลา 12 เดือน

2 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ

34

1.4 ปัจจัยสนับสนุนการใช้จ่ายผ่านบัตร

- 1) ลูกค้าได้รับความสะดวกสบาย สามารถเข้าถึงและใช้บริการได้ง่าย โดยใช้บัตรเอทีเอ็มในการชำระค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขาย
- 2) ค่าธรรมเนียมการใช้บัตร Local Debit ต่ำกว่าบัตร Scheme Debit ทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์จากต้นทุนที่ถูกกลง และลดต้นทุนด้านการจัดการเงินสด
- 3) หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน โดยเฉพาะ RBA จากการออกระเบียบในการกำหนด Interchange fee ของบัตร Local Debit และ Scheme Debit เพื่อเพิ่มการแข่งขันในตลาด รวมทั้งมีการกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตที่ชัดเจน โดยมีการจัดตั้ง APCA Fraud Committee เพื่อดูแลภายใต้ APCA
- 4) การดำเนินการของระบบ EFTPOS มีการกำหนดระเบียบขั้นตอนปฏิบัติ และมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ Consumer Electronic Clearing System manual (CECS) และ Standard and Minimum Requirement

2. สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

ประเทศเกาหลีใต้เริ่มให้บริการชำระเงินด้วยบัตรเครดิตตั้งแต่ปี 2512 ส่วนบัตรเดบิตเริ่มให้บริการในปี 2539 การชำระเงินผ่านบัตรมีการเติบโตอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะหลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เนื่องจากรัฐบาลให้การสนับสนุนจากมาตรการด้านภาษีเพื่อลดภาระของประชาชนและผู้ประกอบการในการชำระเงินผ่านบัตร และมีการยกเว้นค่าธรรมเนียมและการจัดโปรโมชั่นที่จูงใจผู้ใช้บริการ

การใช้จ่ายผ่านบัตรภายในประเทศเป็นที่นิยมมากในเกาหลีใต้ พิจารณาจากจำนวน Local Card มีจำนวนสูงสุด 29 ล้านใบ (51%) VISA Card 21.3 ล้านใบ (37%) Master Card 6.3 ล้านใบ (11%) China UnionPay (CUP) 7 แสนใบ (0.9%) และ JCB 6 หมื่นใบ (0.1%) ส่วนร้านค้า/ผู้ประกอบการที่รับบัตรมีมากกว่า 2.6 ล้านราย⁹

2.1 รูปแบบการให้บริการ

ในปัจจุบันเกาหลีใต้มี Local Switch ที่ให้บริการชำระเงินผ่านบัตร 2 แห่ง คือ Korea Financial Telecommunications and Clearing Institute (KFTC) ซึ่งเป็น

⁹ ที่มา: BC Card Internal report, as of September 2009

องค์กรไม่แสวงหากำไร รองรับบัตร Local Debit แบบ PIN-based และบริษัท BC Card รองรับบัตรเครดิตและบัตรเดบิตทั้งบัตรที่ออกภายในประเทศและบัตรต่างประเทศบริษัท BC Card จัดตั้งขึ้นในปี 2525 เพื่อเป็นตัวกลางเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างร้านค้า ธนาคารและสถาบันการเงิน และทำหน้าที่เป็น Acquiring Pool โดยลงทุนด้าน network จัดหาเครื่องรับบัตรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้แก่ร้านค้า/ผู้ประกอบการ รวมทั้งเป็นตัวกลางด้านการกำหนดสิทธิ (Authorization) การชำระดุล (Settlement) การปฏิเสธการชำระเงิน (Chargeback) และบริการทางการตลาด (Marketing service) ส่วนธนาคาร/สถาบันการเงินจะเป็นสถาบันผู้ออกบัตร ในขณะที่ร้านค้า/ผู้ประกอบการสามารถรับบัตรของทุกสถาบันที่เป็นสมาชิกได้จากเครื่องรับบัตรเพียงเครื่องเดียว ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยธนาคารและสถาบันการเงินรวม 11 ราย

การชำระเงินค่าสินค้าและบริการที่ร้านค้า หากใช้บริการผ่าน KFTC จะใช้บัตรแบบ PIN-based ในขณะที่ระบบ BC Card รับบัตรที่เป็น Signature-based นอกจากนี้ ผู้ถือบัตรเดบิตและเครดิต สามารถทำการรายการถอนเงินสดจากเคาน์เตอร์ร้านค้าได้ เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลีย

ระบบของ BC Card สามารถรองรับบัตรได้มากกว่า 9,000 แบบ เช่น Credit Card, Government Subsidy Card, Business Card, Purchasing Card, Corporate Card, Prepaid Card เป็นต้น โดยกำหนดวงเงินการใช้บัตรไม่เกิน 500,000 วอน/รายการ และไม่เกิน 1 ล้านวอน/วัน

ส่วนการชำระดุลระหว่างสถาบันของระบบ KFTC ดำเนินการโดย KFTC ให้บริการชำระดุลผ่านระบบในลักษณะ Net Settlement ที่ธนาคารกลางเกาหลีใต้ (Bank of Korea) ในเวลา 11.30 น. ของวันถัดไป ส่วนระบบของ BC Card ดำเนินการผ่านธนาคารที่ทำหน้าที่ชำระดุล (Settlement Bank) ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกของระบบ

2.2 ค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมร้านค้า (Merchant Discount Rate: MDR) เป็นค่าธรรมเนียมที่ร้านค้าต้องจ่ายให้กับสถาบันผู้ออกบัตรในอัตราร้อยละ 2-3 ของมูลค่าซื้อขาย ในขณะที่ค่าธรรมเนียมการใช้บริการ (Service Fee) เป็นค่าธรรมเนียมที่ผู้ให้บริการเครือข่าย (Network operator) คิดกับสถาบันผู้ออกบัตร ในอัตราร้อยละ 15 ของ MDR

2 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ

36

2.3 การจัดการความเสี่ยง

ได้มีการกำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงของทั้งด้าน Issuer และ Acquirer โดยมีระบบเฝ้าติดตาม (Monitor) รายการชำระเงินแบบ Online และกำหนดวงเงินในการอนุมัติรายการชำระเงินแบบ Offline นอกจากนี้ยังมีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับ Chargeback ระหว่างสถาบันผู้ออกบัตรและสถาบันผู้รับบัตรและแนวทางป้องกันการทุจริตจากบัตร

2.4 ปัจจัยสนับสนุนการใช้จ่ายผ่านบัตร

1) รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ออกนโยบายและกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้บริการชำระเงินผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่

- 1.1) การกำหนดให้ร้านค้าในเกาหลีใต้ต้องรับชำระด้วยบัตร
- 1.2) การให้สิทธิคืนภาษีเงินได้ (Income Tax Rebate) ในอัตราร้อยละ 10 ของการชำระเงินด้วยบัตรในส่วนที่เกินร้อยละ 10 ของรายได้ทั้งปี
- 1.3) การให้สิทธิคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT Rebate) ในอัตราร้อยละ 1 เพื่อคืนภาษีให้ผู้ประกอบการที่รับชำระด้วยบัตร
- 1.4) การออก Lottery promotion สำหรับการใช้จ่ายผ่านบัตร

2) การออกมาตรการกำหนด Threshold และควบคุมธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง เช่น ร้านค้าสามารถให้บริการเบิกเงินสดล่วงหน้า (Cash advance) ไม่เกิน 50% ของมูลค่าการขายสินค้าด้วยบัตร รวมทั้งกำหนดแนวทางเพื่อให้สถาบันการเงินปฏิบัติตาม หากสถาบันใดไม่ปฏิบัติตามก็สามารถเพิกถอนใบอนุญาตการออกบัตรได้

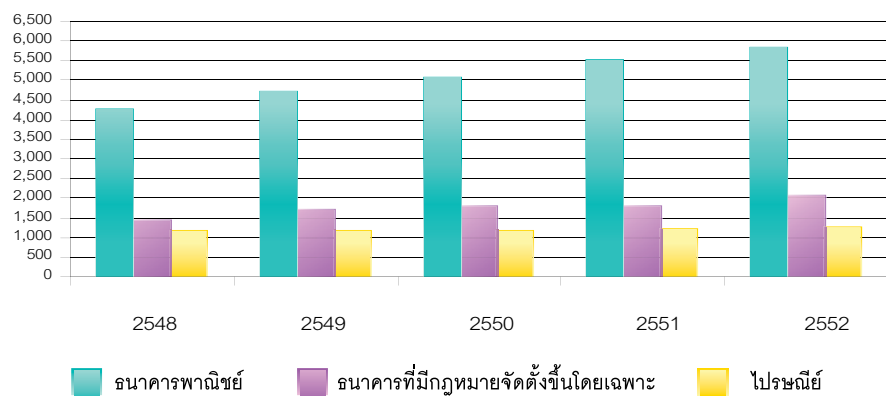

3.1 พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน

37

3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์

ภาพที่ 1 : จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

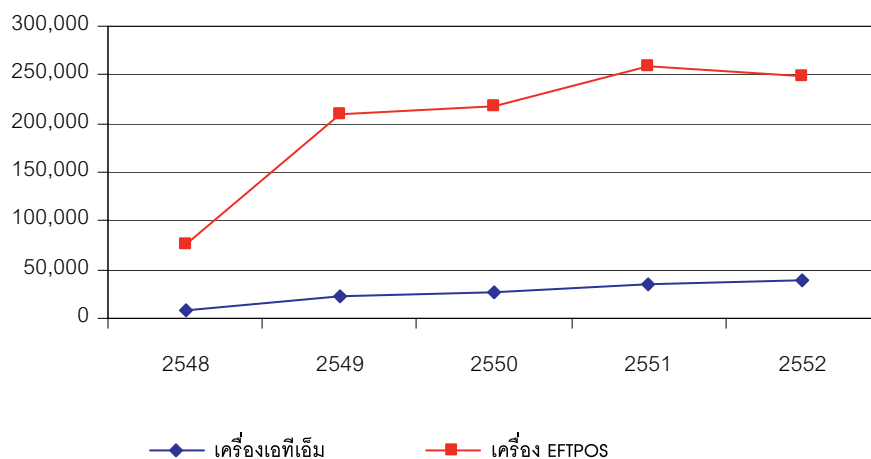
- ในปี 2552 ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์ยังคงมีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นในอัตราที่ใกล้เคียงกับอัตราการเพิ่มขึ้นในปี 2551 ธนาคารพาณิชย์ มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.7 จากปี 2551 ซึ่งมี 5,493 สาขา เป็น 5,806 สาขา ประกอบด้วยสาขาของธนาคารพาณิชย์ไทย 5,791 สาขา ในขณะที่สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ มีจำนวนลดลง 1 สาขา เหลือ 15 สาขา
- ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.4 โดยมีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 2,055 สาขา เพิ่มขึ้นจากปี 2551 จำนวน 243 สาขา
- ไปรษณีย์ มีสาขาเพิ่มขึ้น 66 สาขาในปี 2551 คิดเป็นร้อยละ 5.6 โดยมีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 1,254 สาขา

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

38

3.1.2 เครื่องเอทีเอ็ม และเครื่อง EFTPOS

ตารางที่ 2 : จำนวนเครื่องเอทีเอ็ม และจำนวนเครื่อง EFTPOS

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

- การติดตั้งเครื่องเอทีเอ็มยังขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากปีก่อนหน้า ธนาคารพาณิชย์ยังคงขยายสาขาและทำการติดตั้งเครื่องเอทีเอ็มเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการทำการตลาดเพื่อขยายฐานลูกค้า เครื่องเอทีเอ็ม มีจำนวนทั้งสิ้น 39,454 เครื่อง เพิ่มขึ้นจากปี 2551 ซึ่งมี 34,796 เครื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.4 สัดส่วนจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็มต่อจำนวนตู้เอทีเอ็มเฉพาะธนาคารพาณิชย์ เท่ากับ 1,314 บัตรต่อตู้ในปี 2552 ลดลงจาก 1,410 บัตรต่อตู้ในปี 2551 สำหรับจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็มที่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีสัดส่วนจำนวนบัตรต่อจำนวนตู้เอทีเอ็ม เท่ากับ 1,311 บัตรต่อตู้
- เครื่อง EFTPOS มีจำนวนทั้งสิ้น 247,837 เครื่อง ลดลงจากปี 2551 ซึ่งมี 259,567 เครื่อง โดยมีอัตราการลดลงร้อยละ 4.5 ส่งผลให้สัดส่วนจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเครดิตต่อจำนวนเครื่อง EFTPOS เพิ่มขึ้นจาก 151 บัตรต่อเครื่องในปี 2551 เป็น 178 บัตรต่อเครื่อง

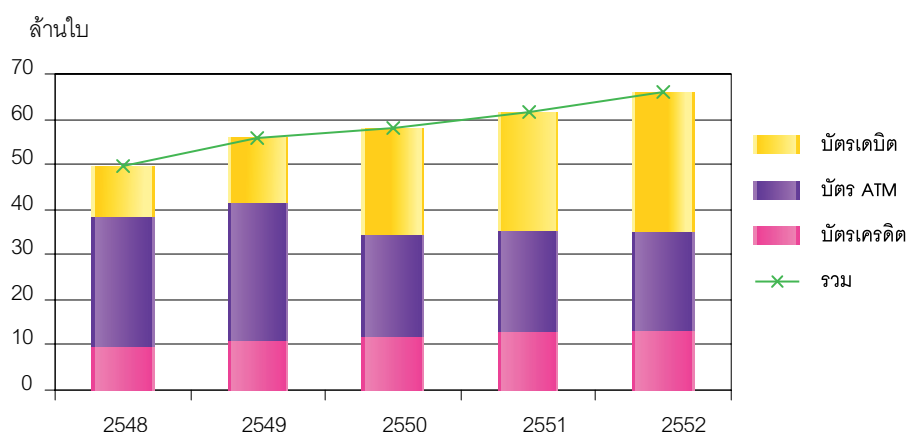
3.1.3 บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต

39

- บัตรเอทีเอ็ม มีจำนวนทั้งสิ้น 21.0 ล้านใบ ลดลงร้อยละ 6.2 จากปี 2551 ซึ่งมี 22.4 ล้านใบ
- บัตรเดบิต มีจำนวนทั้งสิ้น 30.7 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.9 จาก ปี 2551 ซึ่งมี 26.3 ล้านใบ

ในปี 2552 นับเป็นปีที่ 3 ต่อเนื่องจากปี 2551 ที่จำนวนบัตรเดบิตมีสัดส่วนสูงที่สุดในจำนวนบัตรพลาสติก ในขณะที่บัตรเอทีเอ็มมีสัดส่วนรองลงมาและมีแนวโน้มสัดส่วนที่ลดต่ำลงเนื่องจากธนาคารพาณิชย์ได้มุ่งทำการตลาดออกบัตรเดบิตทั้งการออกบัตรใหม่และทดแทนการออกบัตรเอทีเอ็ม โดยจำนวนบัตรเดบิตมีสัดส่วนสูงที่สุดในจำนวนบัตรพลาสติกเท่ากับร้อยละ 47.1 เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีสัดส่วนร้อยละ 42.6 ขณะที่บัตรเอทีเอ็มมีสัดส่วนรองลงมาคือร้อยละ 32.3 ลดลงจากปีที่ผ่านมาที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 36.4 สำหรับบัตรเครดิตมีสัดส่วนใกล้เคียงกับปีก่อนคือร้อยละ 20.7

ภาพที่ 3 : จำนวนบัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิต

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

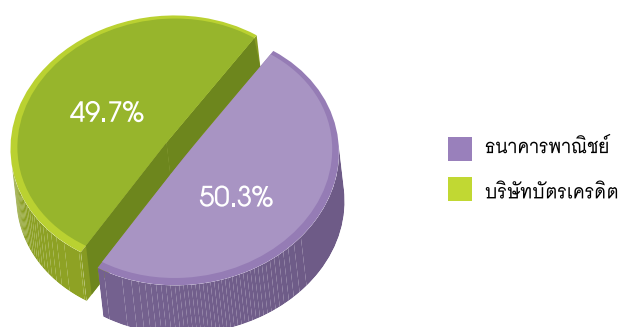
3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

40

- **บัตรเครดิต** มีจำนวนทั้งสิ้น 13.5 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.0 จากปี 2551 ซึ่งมี 13.0 ล้านใบ โดยแยกเป็นบัตรที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ 6.8 ล้านใบ และบัตรที่ออกโดยผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน¹⁰ 6.7 ล้านใบ โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 50.3 และ 49.7 ตามลำดับ

ปริมาณบัตรเครดิตในระบบ ณ สิ้นปี 2552 ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2551 เป็นผลจากการขยายฐานบัตรเครดิต และการจัดรายการส่งเสริมการขาย

ภาพที่ 4 : สัดส่วนบัตรเครดิตที่ออกโดยสถาบันการเงินและบริษัทบัตรเครดิต ปี 2552

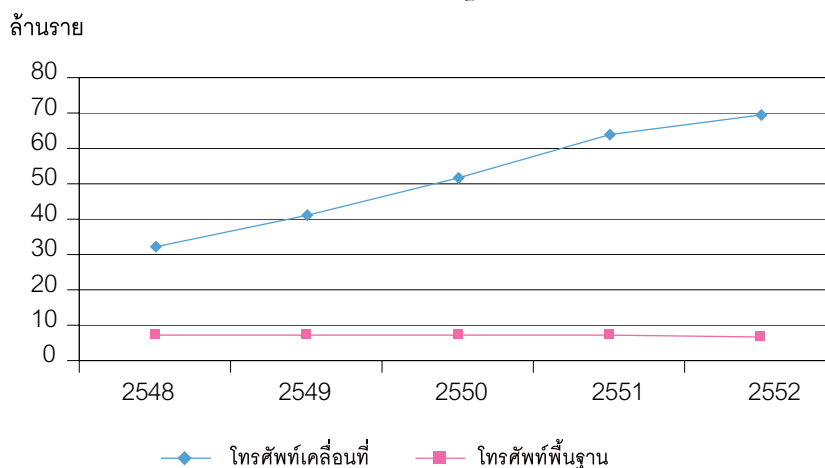
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.1.4 ผู้ให้บริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่

โทรศัพท์พื้นฐาน ยังคงมีผู้ให้บริการ 3 ราย คือ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ให้บริการในเขตกรุงเทพฯ และภูมิภาค บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ให้บริการเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และ บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) ให้บริการเฉพาะในเขตต่างจังหวัด ในปี 2552 มีการใช้โทรศัพท์พื้นฐาน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10.8 ของประชากรทั้งประเทศ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 6.85 ล้านเลขหมาย ลดลงร้อยละ 1.7 จาก 6.97 ล้านเลขหมายในปีที่ผ่านมา

¹⁰ บัตรเครดิตของผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน ได้แก่ บ.บัตรกรุงไทย บ.บัตรกรุงศรีอยุธยา บ.เจนเอิร์ล คาร์ด เซอร์วิส เซส บ.เซทเทเลม (ประเทศไทย) บ.ไดเนอรัส คลับ (ประเทศไทย) บ.เทสโก้ คาร์ด เซอร์วิส เซส บ.อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) บ.อิตอน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) บ.เอไอจีคาร์ด (ประเทศไทย) จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด อีซี บาย จำกัด (มหาชน) และ บ.แคปปิตอลโอเค

ภาพที่ 5 : จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

โทรศัพท์เคลื่อนที่มีผู้ให้บริการจำนวน 6 ราย คือ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยโมบาย จำกัด บริษัท ฮัทชิสัน ซีเอที ไรร์เลส มัลติมีเดีย จำกัด บริษัท ทรู มูฟ จำกัด และ บริษัท ดิจิตอล โฟน จำกัด (DPC) ในปี 2552 มีจำนวนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ 69.5 ล้านราย เพิ่มขึ้น 5.8 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 9.1 ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.4 โดยผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นผู้ใช้ในระบบ prepaid

3.2 ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ

3.2.1 การใช้เงินสด

ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) โดยปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก 11,889 บาท ในปี 2551 เป็น 13,286 บาท ในปี 2552 ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ต่อจำนวนประชากร ลดลงเล็กน้อยจาก 143,170 เป็น 142,426 บาท (ตารางที่ 1)

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

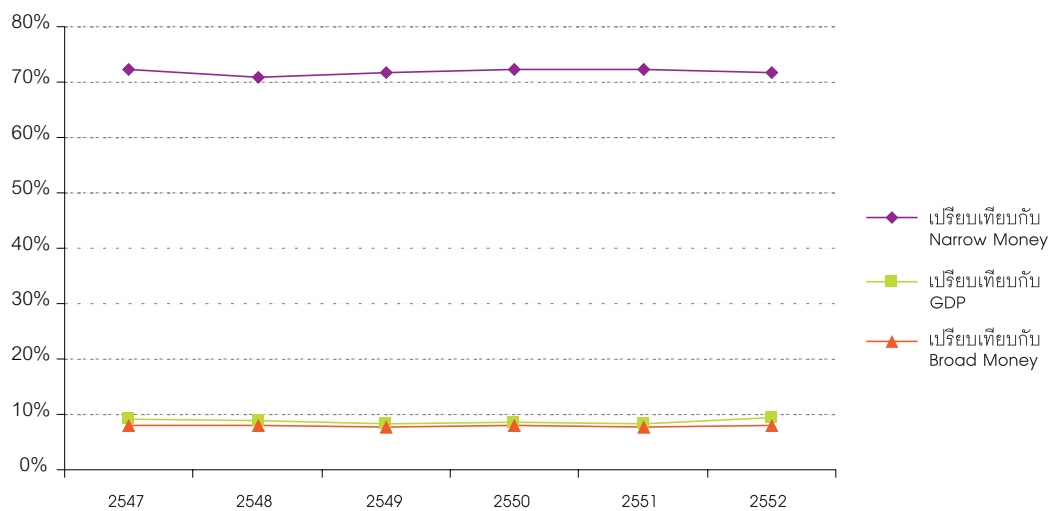
42

ตารางที่ 1 : ปริมาณเงินสดและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

	2547	2548	2549	2550	2551	2552
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร (บาท)	9,662	10,123	10,411	11,443	11,889	13,286
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ราคาปีปัจจุบันต่อจำนวนประชากร (บาท)	104,720	113,632	124,804	134,733	143,170	142,426

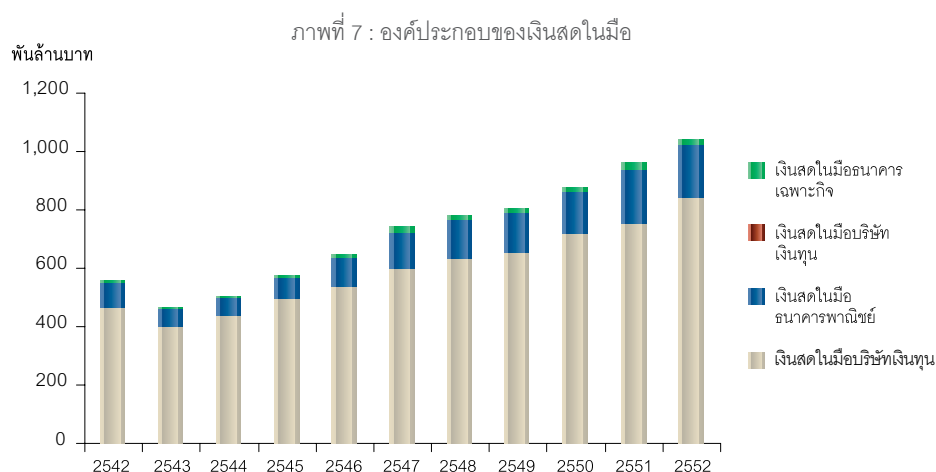
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 6 : ปริมาณเงินสดเปรียบเทียบกับ GDP, Narrow Money และ Broad Money

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

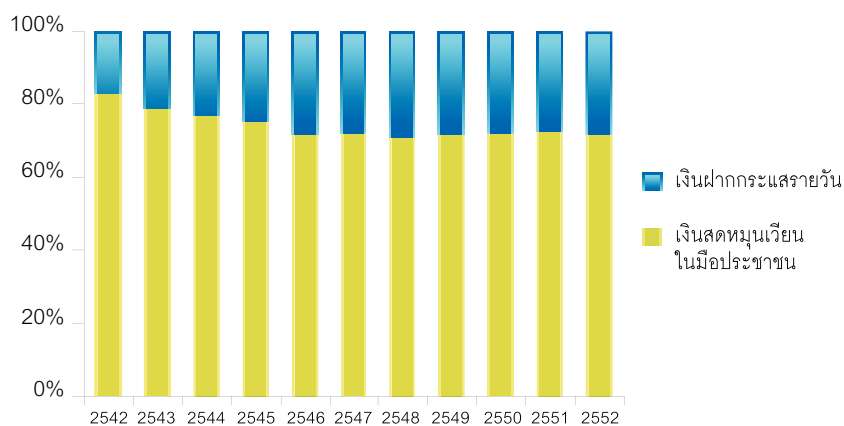
เมื่อพิจารณาสัดส่วนของปริมาณเงินสดเทียบกับ GDP ปริมาณเงินความหมายแคบ (Narrow Money) และปริมาณเงินความหมายกว้าง (Broad Money) (ภาพที่ 6) พบว่าสัดส่วนดังกล่าวมีอัตราค่อนข้างคงที่โดยสัดส่วนเงินสดเทียบกับ GDP อยู่ที่ระดับร้อยละ 8 มาตั้งแต่ปี 2548 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของเงินสดทั้งหมด จะเห็นได้ว่าปริมาณเงินสดในมือของประชาชนปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2551 ปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 4.5 จากปี 2550 (ภาพที่ 7)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาแนวโน้มการใช้เงินสดจากสัดส่วนของปริมาณเงินสดเทียบกับปริมาณเงินความหมายแคบ (ภาพที่ 8) จะพบว่าสัดส่วนดังกล่าวค่อนข้างคงที่อยู่ที่ระดับร้อยละ 71-72 มาตั้งแต่ปี 2547

ภาพที่ 8 : องค์ประกอบของปริมาณเงินความหมายแคบ (Narrow Money)

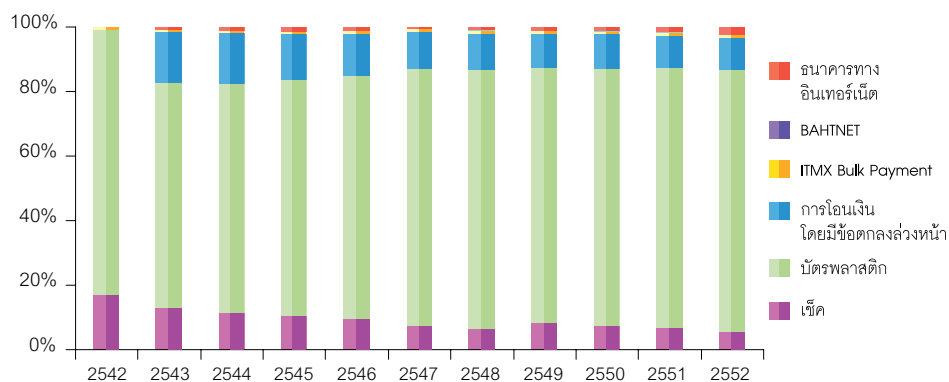
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

44

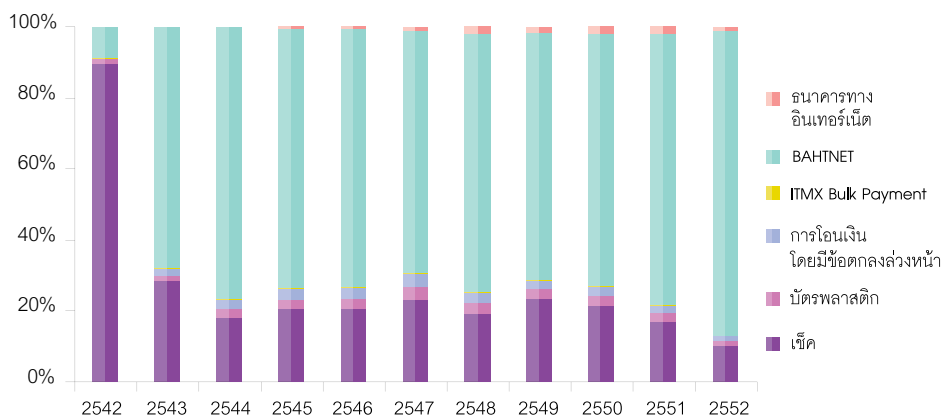
ระบบการชำระเงินและสื่อการชำระเงินไทยที่มีปริมาณรายการและมูลค่าสูงที่สำคัญ ประกอบด้วย ระบบการโอนเงินมูลค่าสูงหรือระบบบาทเน็ต (BAHTNET) และระบบการโอนเงินสำหรับรายย่อย ได้แก่ ระบบการหักบัญชีเช็ค การโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร ITMX Bulk Payment การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าของธนาคารพาณิชย์ (Pre-authorized Direct Credit/Direct Debit) บัตรพลาสติก ได้แก่ บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต และธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

ภาพที่ 9 : เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการใช้สื่อการชำระเงินต่างๆ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 10 : เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการใช้สื่อการชำระเงินต่างๆ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาในด้านมูลค่า (ภาพที่ 10) การโอนเงินผ่านระบบบาทเนตยังคงมีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.8 ของมูลค่าทั้งหมด รองลงมาคือการใช้เช็ค คิดเป็นร้อยละ 10

3.2.2 ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง

การโอนเงินผ่านระบบบาทเนต (BAHTNET: Bank of Thailand Automated High-Value Transfer NETwork) มีธุรกรรมหลักของการโอนเงินแยกตามประเภทธุรกิจ ได้แก่ การโอนเงินระหว่างสถาบัน การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การกู้ยืมเงินระหว่างสถาบันการเงินภายในสถาบันเดียวกัน การซื้อขายหลักทรัพย์ ธุรกรรมเพื่อตราสารหนี้ภาครัฐ และธุรกรรมอื่นๆ

ณ สิ้นปี 2552 ระบบบาทเนตมีสถาบันผู้ให้บริการรวมทั้งสิ้น 65 สถาบัน จำแนกเป็นธนาคารพาณิชย์ไทย 17 ธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 15 ธนาคาร บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทหลักทรัพย์ 12 บริษัท สถาบันการเงินเฉพาะกิจ ส่วนงานราชการและสถาบันอื่นๆ 13 แห่ง ส่วนงานภายใน ธปท. 8 ส่วนงาน โดยธุรกรรมการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตมีจำนวนทั้งสิ้น 2,002,052 รายการ เพิ่มขึ้นจาก 1,928,920 รายการในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 ในขณะที่มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 481.0 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 277.5 ล้านล้านบาทในปีก่อน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 73.3 จากการโอนเงินเพื่อการทำธุรกรรม Bilateral Repurchase Operation (Bilateral RP) กับ ธปท. เป็นส่วนใหญ่โดยสามารถจำแนกรายละเอียดตามประเภทธุรกรรมได้ ดังนี้

1) การโอนเงินระหว่างสถาบัน

มีจำนวนทั้งสิ้น 149,186 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 361.8 ล้านล้านบาท ทั้งนี้ ในปี 2552 ปริมาณการโอนเงินระหว่างสถาบันลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อน ร้อยละ 1.2 แต่มูลค่าการโอนเงินฯ เพิ่มขึ้น 2.7 เท่าจากธุรกรรมการซื้อขายพันธบัตรกับ Primary Dealer โดยมีสัญญาว่าจะขายคืนหรือซื้อคืน (Bilateral RP) ซึ่งมีธุรกรรมเพิ่มขึ้นหลังจากการปิดตลาดซื้อคืนของ ธปท. เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2551

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

46

สำหรับธุรกรรมการโอนเงินตราต่างประเทศระหว่างสถาบัน (Interbank FX) ในปีนี้มีปริมาณลดลงร้อยละ 19.1 ในขณะที่มีมูลค่าลดลงคิดเป็นร้อยละ 12.3 เมื่อเทียบกับปีก่อน

2) การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม

มีจำนวนทั้งสิ้น 1,852,866 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 119.2 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 14.8 และ 38.7 ตามลำดับ สำหรับธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศของผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 15.7 และ 18.5 ตามลำดับ ในขณะที่ธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศของผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ มีปริมาณลดลงร้อยละ 14.9 ส่วนมูลค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อยที่ร้อยละ 4.1

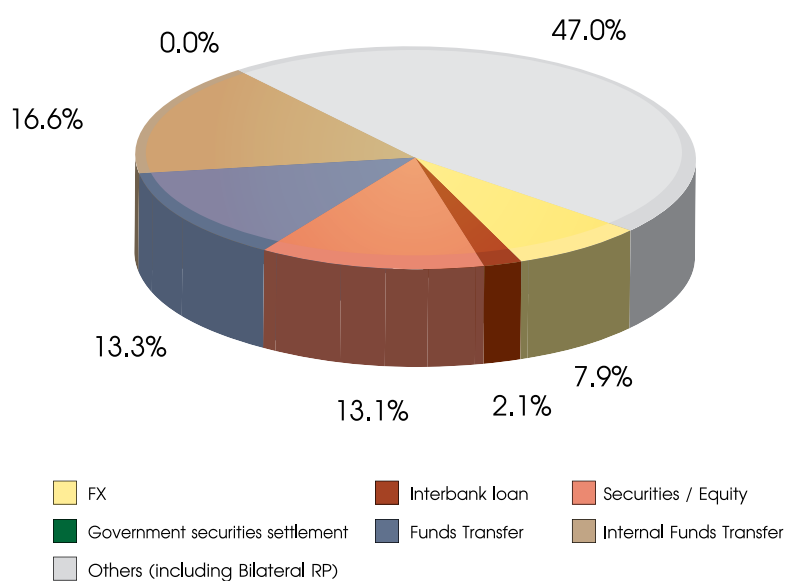
3) การชำระดุลการหักบัญชีระหว่างสถาบัน

มีจำนวน 2,902 รายการ คิดเป็นมูลค่า 8.6 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 10.8 และร้อยละ 3.2 ตามลำดับ ซึ่งมีผลมาจากการเพิ่มขึ้นของธุรกรรม Bulk Payment ซึ่งบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ (NITMX) เป็นผู้ให้บริการ เป็นสำคัญ

ทั้งนี้ เมื่อจำแนกธุรกรรมตามประเภทธุรกิจ พบว่า ในปี 2552 ธุรกรรมที่มีมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตสูงที่สุด คือ ธุรกรรม Bilateral RP คิดเป็นร้อยละ 47.0 ของมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตทั้งหมด รองลงมาเป็นธุรกรรมโอนเงินภายในสถาบันเดียวกัน (Internal Funds Transfer) มีสัดส่วนร้อยละ 16.6 ขณะที่ธุรกรรมโอนเงินระหว่างสถาบัน (Funds Transfer) และธุรกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities/Equity) มีสัดส่วนใกล้เคียงกันที่ร้อยละ 13.3 และร้อยละ 13.1 ตามลำดับ (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 : มูลค่าการโอนเงินผ่านบาทเน็ตแยกตามประเภทธุรกิจ ปี 2552

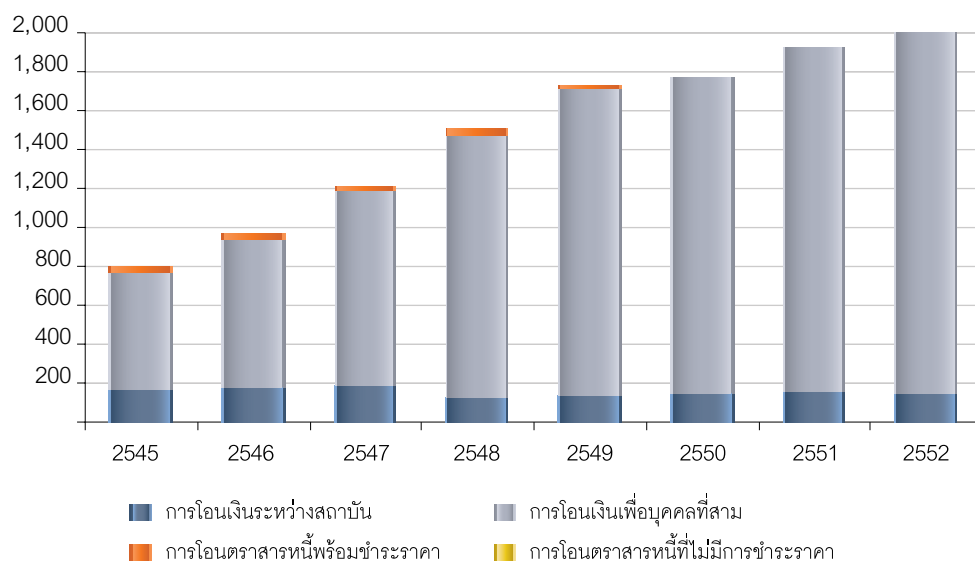
47

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 12 : ปริมาณรายการต่างๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต

พันรายการ

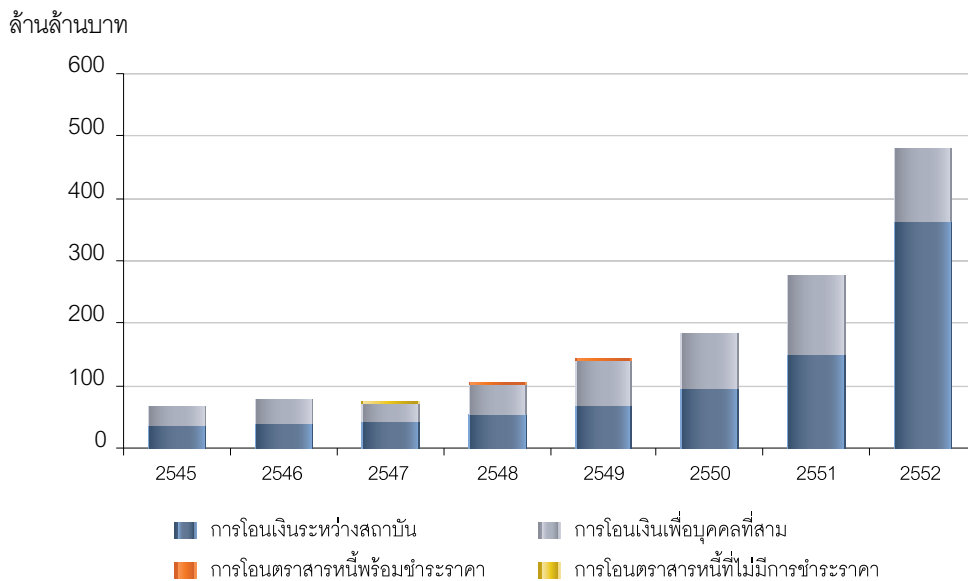

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

48

ภาพที่ 13 : มูลค่ารายการต่างๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.3 ระบบการหักบัญชีเช็ค

ในปี 2552 ปริมาณการใช้เช็คทั้งหมด (รวมทั้งเช็คระหว่างธนาคารและเช็คภายในธนาคารเดียวกัน) มีจำนวนทั้งสิ้น 123.2 ล้านฉบับ ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 4.6 สำหรับมูลค่าการใช้เช็ครวมเท่ากับ 56.1 ล้านล้านบาท ลดลงร้อยละ 9.4 จำนวนเช็คเฉลี่ยต่อประชากรเท่ากับ 1.9 ฉบับต่อคน มูลค่าเช็คเรียกเก็บต่อฉบับลดลงจาก 0.5 ล้านบาท เป็น 0.4 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 5.4

เช็คคืนมีปริมาณทั้งสิ้น 1.8 ล้านฉบับ มูลค่ารวม 244.6 พันล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นเช็คคืนด้วยเหตุผลไม่มีเงินจำนวน 1.2 ล้านฉบับ หรือ 138.6 พันล้านบาท สัดส่วนปริมาณและมูลค่าเช็คคืนไม่มีเงินต่อเช็คเรียกเก็บเท่ากับร้อยละ 1.0 และร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร

ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร ประกอบด้วย ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล (Electronic Cheque Clearing

System:ECS) ระบบการหักบัญชีเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัด (Provincial Cheque Clearing System) และระบบการหักบัญชีเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี (Bill for Collection: B/C)

ในปี 2552 เช็คระหว่างธนาคารมีปริมาณทั้งสิ้น 74.9 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่า 33,593.03 พันล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2551 มีปริมาณและมูลค่าลดลง เท่ากับร้อยละ 5.5 และร้อยละ 9.4 ตามลำดับ

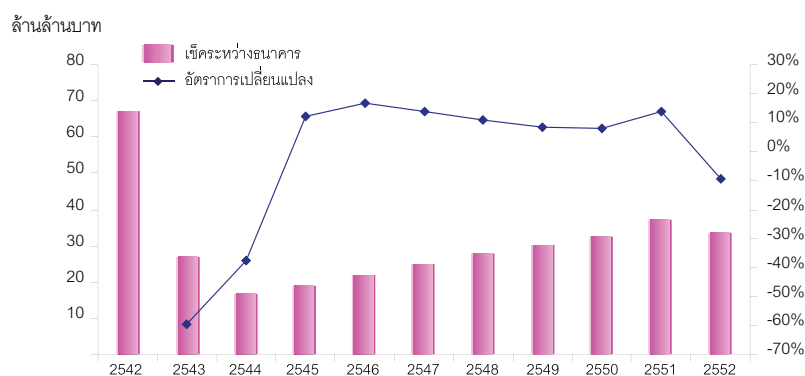
สำหรับปริมาณเช็คคืนในปี 2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 1.4 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่ารวม 187.9 พันล้านบาท สัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คคืนต่อเช็คเรียกเก็บ คิดเป็นร้อยละ 1.9 และ 0.6 ตามลำดับ

ภาพที่ 14 : ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคาร

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 15 : มูลค่าเช็คระหว่างธนาคาร

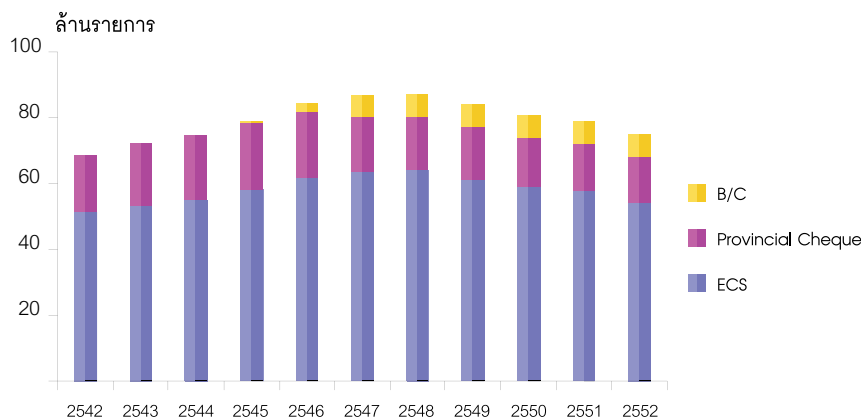
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

510

สัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในปี 2552 ยังอยู่ในอัตราใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา คือ ร้อยละ 72.0 และ 90.7 ตามลำดับ ส่วนเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัด มีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าลดลงมาเท่ากับร้อยละ 19.2 และ 8.2 สำหรับเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชียังคงมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเทียบกับเช็คทั้งหมดเพียงร้อยละ 8.8 และ 1.1 ตามลำดับ

ภาพที่ 16 : ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่างๆ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ระบบการหักบัญชีเช็คภายในธนาคารเดียวกัน

ธปท. เริ่มเก็บข้อมูลเช็คภายในธนาคารเดียวกันจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจบางสถาบันตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลดังกล่าวหมายถึงรวมถึงปริมาณและมูลค่าของเช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เช็คเรียกเก็บในเขตต่างจังหวัด เช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี

สำหรับปี 2552 เช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันมี 48.3 ล้านฉบับหรือคิดเป็นร้อยละ 39.2 ของปริมาณเช็คทั้งหมด มูลค่าเช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันในปี 2552 เท่ากับ 22,462 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 40.1 ของมูลค่าเช็คทั้งหมด

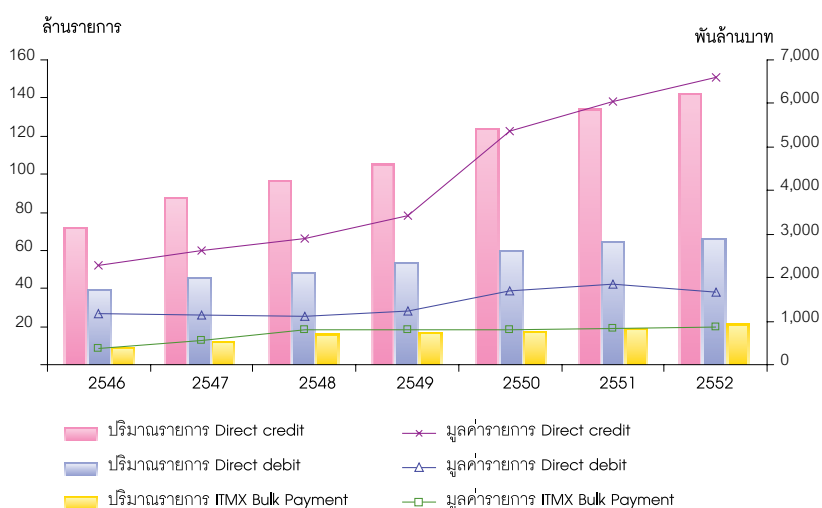
3.2.4 ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า

51

ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าเป็นระบบการโอนเงินสำหรับรายย่อยประเภทที่มีข้อตกลงล่วงหน้าไว้กับธนาคาร โดยมีงวดการชำระเงินที่แน่นอนและ/หรือมีปริมาณรายการจำนวนมาก ประกอบด้วย การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันของธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ได้แก่ การทำรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Direct Credit) เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินปันผล คืนภาษีและการทำรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) เช่น การชำระค่าสาธารณูปโภค ค่าเบี้ยประกัน ชำระค่าบัตรเครดิต ฯลฯ และการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าระหว่างธนาคาร หรือระบบ ITMX Bulk Payment ซึ่งบริษัท เนชั่นแนลไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด เป็นผู้ดำเนินการ และให้บริการเฉพาะรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี

ในปี 2552 การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า มีมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 9.2 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.0 จากปีที่ผ่านมา และมีจำนวนรายการรวม 235.6 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.0 โดยรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี

ภาพที่ 17 : ปริมาณรายการและมูลค่าของการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า

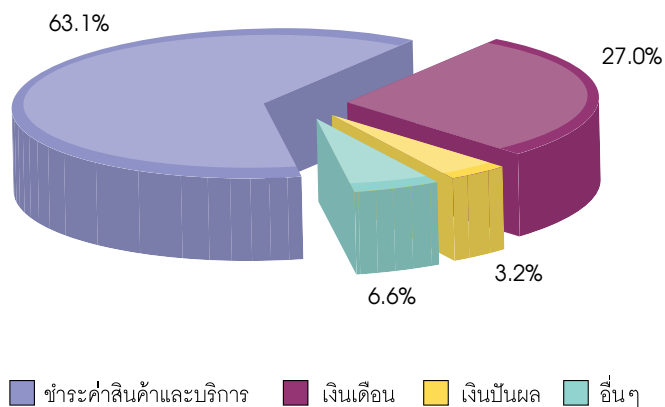

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

52

(Direct Credit) มีสัดส่วนสูงสุด ทั้งปริมาณและมูลค่า คิดเป็นร้อยละ 62.0 และ 72.5 ตามลำดับ รองลงมาคือรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) มีสัดส่วนปริมาณรายการร้อยละ 29.1 และสัดส่วนมูลค่าร้อยละ 18.1 ส่วนระบบ ITMX Bulk Payment มีสัดส่วนปริมาณรายการร้อยละ 8.9 และสัดส่วนมูลค่าร้อยละ 9.4

ภาพที่ 18 : สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบ ITMX Bulk Payment

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารผ่านระบบ ITMX Bulk Payment ในปีนี้มีปริมาณรวม 20.9 ล้านรายการ และมูลค่ารวม 868.1 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 8.8 และร้อยละ 4.8 ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาตามปริมาณการชำระค่าสินค้าและบริการ จะมีสัดส่วนรายการสูงที่สุดร้อยละ 42.9 รองลงมาคือ การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง ร้อยละ 38.1 แต่หากพิจารณาตามมูลค่าแล้ว การโอนเงินเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการจะมีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 63.1 รองลงมาคือ การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง ร้อยละ 27.0

สำหรับการโอนเงินในระบบ Direct Credit มีปริมาณและมูลค่ารวม 146.2 ล้านรายการและ 6,698 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.1 และ 10.8 ตามลำดับ การโอนเงินส่วนใหญ่เป็นการโอนเพื่อจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง โดยมีสัดส่วนสูงที่สุดทั้งมูลค่าและปริมาณรายการถึงร้อยละ 58.4 และร้อยละ 89.8 ตามลำดับ

ส่วนการโอนเงินในระบบ Direct Debit มีปริมาณรวม 68.6 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.5 และมีมูลค่ารวม 1,676.0 พันล้านบาท ลดลงร้อยละ 9.3 เกือบทั้งหมดเป็นการโอนเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ โดยมีสัดส่วนทางด้านมูลค่าและปริมาณรายการถึงร้อยละ 99.4 และ 97.7 ตามลำดับ

3.2.5 บริการที่เคาน์เตอร์ธนาคาร

การชำระค่าใช้จ่ายตามใบเรียกเก็บเงิน (Bill Payment)

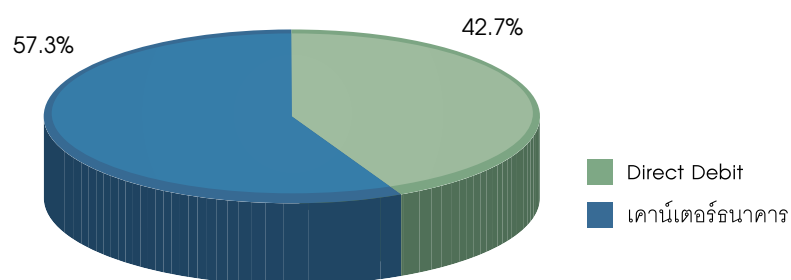
ในปี 2552 การชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารเพื่อจ่ายค่าสาธารณูปโภคและค่าสินค้าและบริการยังได้รับความนิยมสูงกว่าการหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) ที่ธนาคารเป็นผู้ให้บริการ โดยมีปริมาณธุรกรรมสูงถึง 84.8 ล้านรายการ และมีมูลค่าธุรกรรมรวม 5,201.2 พันล้านบาท เปรียบเทียบกับ 63.2 ล้านรายการ และ 1,493.9 พันล้านบาท ที่ชำระเงินผ่าน Direct Debit โดยการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารยังมีอัตราการเติบโตต่อเนื่องจากปี 2551 ในด้านปริมาณ คิดเป็นร้อยละ 8.8 และส่วนด้านมูลค่าลดลงคิดเป็นร้อยละ 23.0

เงินสดยังคงเป็นสื่อการชำระเงินที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในการชำระค่าใช้จ่ายตามใบเรียกเก็บเงินผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 93.3 ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมด เปรียบเทียบกับเช็คที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 4.4 อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในแง่ของมูลค่ารายการ เช็คยังคงเป็นสื่อการชำระเงินที่มีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 47.3 เปรียบเทียบกับเงินสดที่คิดเป็นร้อยละ 31.7 ของมูลค่ารายการทั้งหมด

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

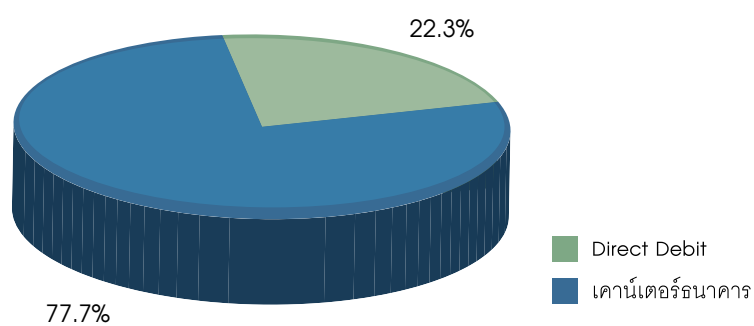
54

ภาพที่ 19 : สัดส่วนปริมาณธุรกรรมการชำระ Bill Payment ผ่าน Direct Debit และเดบิตอร์ธนาคาร ปี 2552

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 20 : สัดส่วนมูลค่าการชำระ Bill Payment ผ่าน Direct Debit และเดบิตอร์ธนาคาร ปี 2552

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินข้ามธนาคารผ่านระบบ ORFT ที่เคาน์เตอร์

55

การโอนเงินข้ามธนาคารผ่านระบบ ORFT ที่เคาน์เตอร์ผ่านเครือข่ายระบบเอทีเอ็ม มีจำนวนธุรกรรมทั้งสิ้น 8.1 ล้านรายการ ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 1.5 แต่มีมูลค่ารวม 130.0 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8

3.2.6 บัตรพลาสติก

บัตรพลาสติก ครอบคลุมทั้งบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเอทีเอ็ม โดยบัตรพลาสติกยังคงบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อการชำระเงินที่ทดแทนเงินสดสำหรับใช้ในการชำระเงินค่าสินค้าและบริการที่ร้านค้าเพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ลูกค้า และลดต้นทุนในการจัดการเงินสดของร้านค้าและธนาคารพาณิชย์ในปีที่ผ่านมา บัตรเดบิต ยังคงมีอัตราการขยายตัวสูงและสูงกว่ามากกว่าบัตรเครดิต เนื่องจากธนาคารผู้ออกบัตรยังคงสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่องให้ผู้ใช้บริการถือบัตรเดบิต แทนบัตรเอทีเอ็มมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์แรงสิทธิประโยชน์ที่เพิ่มมากขึ้นและความมั่นคงปลอดภัยที่สูงขึ้นจากการถือบัตรเดบิตแทนบัตรเอทีเอ็ม

บัตรเครดิต

การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ในปี 2552 มีมูลค่าประมาณ 937.1 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2551 ซึ่งมีมูลค่า 921.1 พันล้านบาท โดยยังคงมีอัตราการขยายตัวที่ลดต่ำลงต่อเนื่องจากปี 2551 ที่มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 9.6 ลดลงเหลือร้อยละ 1.7 สืบเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกปี 2552 ที่ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย ประกอบกับปัญหาการเมืองในประเทศในช่วงต้นปี 2552 ทำให้กำลังซื้อของผู้บริโภคในประเทศลดน้อยลง มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีอัตราการขยายตัวจึงเป็นไปในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ¹¹ ผู้ใช้บัตรเครดิทยังนิยมใช้บัตรผ่านจุดรับชำระเงินที่ร้านค้า (EFTPOS) มากที่สุด ทั้งในแง่จำนวนรายการและมูลค่าการใช้ โดย

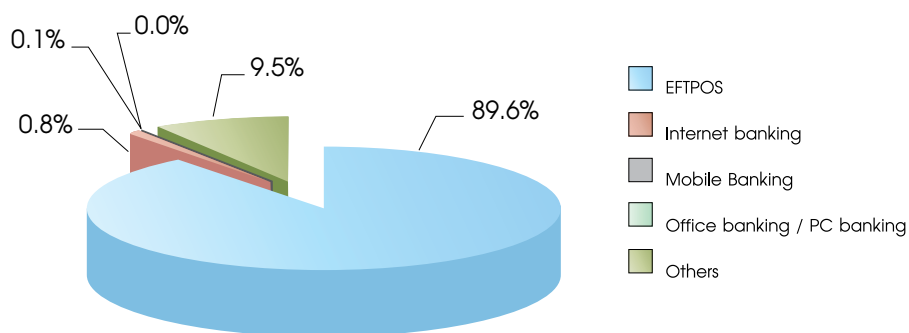
¹¹ ที่มา ศูนย์วิจัยกสิกรไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

56

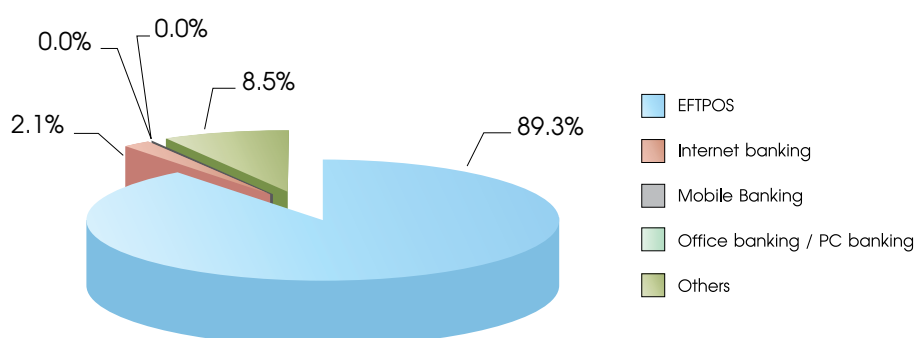
มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 89.6 และ 89.3 ตามลำดับ สำหรับช่องทาง Internet banking และ Mobile banking ยังคงมีสัดส่วนที่ต่ำมากเช่นปีที่ผ่านมาทั้งในแง่จำนวนรายการและมูลค่าการใช้

ภาพที่ 21 : จำนวนรายการการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่างๆ ปี 2552

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 22 : มูลค่าการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่างๆ ปี 2552

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

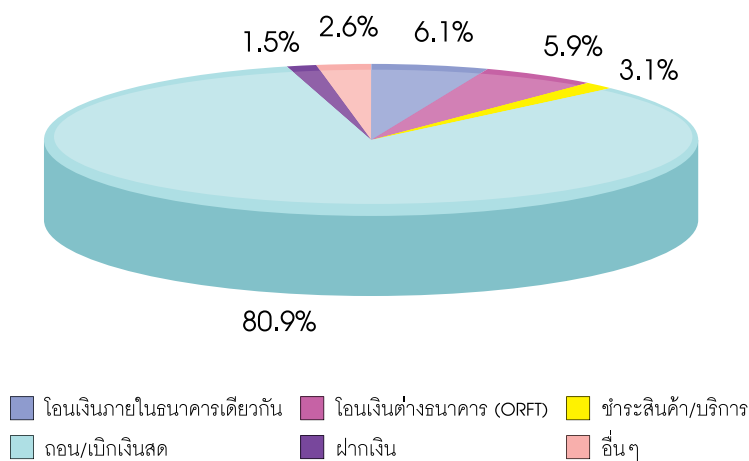
บัตรเครดิต

57

การใช้บัตรเครดิตส่วนใหญ่ ยังคงเป็นการใช้เพื่อการเบิกถอนเงินสดในลักษณะเดียวกับบัตรเอทีเอ็มเป็นหลัก โดยการใช้บัตรเพื่อโอนเงินและชำระค่าสินค้าและบริการยังมีสัดส่วนที่ต่ำมาก ดังจะเห็นได้จากปริมาณการใช้บัตรเครดิตในปี 2552 จำนวน 724.6 ล้านรายการที่เป็นการใช้เพื่อเบิกถอนเงินสดถึงร้อยละ 80.9 โดยสัดส่วนการใช้บัตรเครดิตเพื่อโอนเงินภายในธนาคารเดียวกัน และโอนเงินต่างธนาคารไม่ต่างจากปี 2551 มากนัก มีสัดส่วนคิดเป็นเพียงร้อยละ 6.1 และร้อยละ 5.9 ในขณะที่สัดส่วนการใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 3.1

โดยในอนาคต เป็นที่คาดการณ์ว่าปริมาณและมูลค่าการใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการจะมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากการจัดตั้งโครงการ Local Switching ที่ได้รับความเห็นชอบโดย กรช. ซึ่งโครงการดังกล่าวจะสามารถรองรับการใช้บัตรเครดิตในการชำระค่าสินค้าบริการที่ร้านค้าภายในประเทศ สามารถช่วยลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อน และลดต้นทุนด้านการชำระเงินของสถาบันการเงินและภาคธุรกิจได้

ภาพที่ 23 : สัดส่วนปริมาณการทำรายการผ่านบัตรเครดิต ปี 2552

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

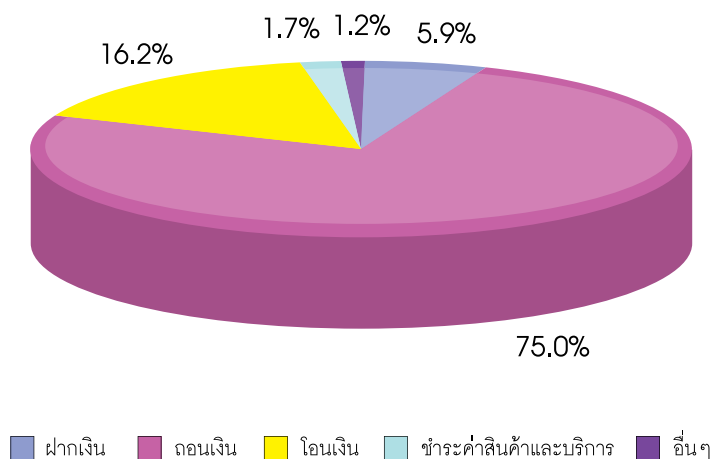
58

บัตรเอทีเอ็ม

การใช้บัตรเอทีเอ็ม¹² ในปี 2552 แม้ว่าจะมีปริมาณลดลงตามการลดลงของจำนวนบัตรเอทีเอ็มจาก 531.8 ล้านรายการในปี 2551 เป็น 516.3 ล้านรายการ โดยปริมาณธุรกรรมที่ลดลงส่วนใหญ่เป็นการลดลงในการเบิกถอนเงินสดที่ลดลงมากถึงร้อยละ 7.7 สำหรับการฝากเงินผ่านเครื่องเอทีเอ็มมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นอย่างมากถึงร้อยละ 110.0 และการโอนเงินผ่านเครื่องเอทีเอ็มมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 3.7 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มพฤติกรรมการใช้บริการบัตรเอทีเอ็มที่เปลี่ยนไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับบริการฝากเงินผ่านเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ

สำหรับมูลค่าการใช้บัตรเอทีเอ็มมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 จาก 2,466.5 พันล้านบาท ในปี 2551 เป็น 2,487.8 พันล้านบาท

ภาพที่ 24 : สัดส่วนธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็ม ปี 2552

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

¹² เฉพาะธุรกรรมการใช้บัตรเอทีเอ็มของธนาคารพาณิชย์ไม่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

	ปริมาณ		มูลค่า	
	ล้านรายการ	สัดส่วนร้อยละ	พันล้านบาท	สัดส่วนร้อยละ
บัตรเครดิตเอ็ม				
- ถอนเงิน	387.2	75.0%	1,498.4	60.2%
- โอนเงิน	83.7	16.2%	647.7	26.0%
- ชำระสินค้าและบริการ	8.9	1.7%	33.9	1.4%
- ฝากเงิน	30.5	5.9%	306.7	12.3%
- อื่นๆ	6.1	1.2%	1.1	0.0%
รวม	516.3	100.0%	2,487.8	100%
บัตรเครดิตบี				
- ถอนเงิน	724.6	80.9%	3,095.5	63.5%
- โอนเงิน	106.9	11.9%	1,574.5	32.3%
- ชำระสินค้าและบริการ	27.7	3.1%	71.8	1.5%
- ฝากเงิน	13.2	1.5%	134.4	2.8%
- อื่นๆ	23.3	2.6%	0.0	0.0%
รวม	895.7	100%	4,876.2	100.0%

3.2.7 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

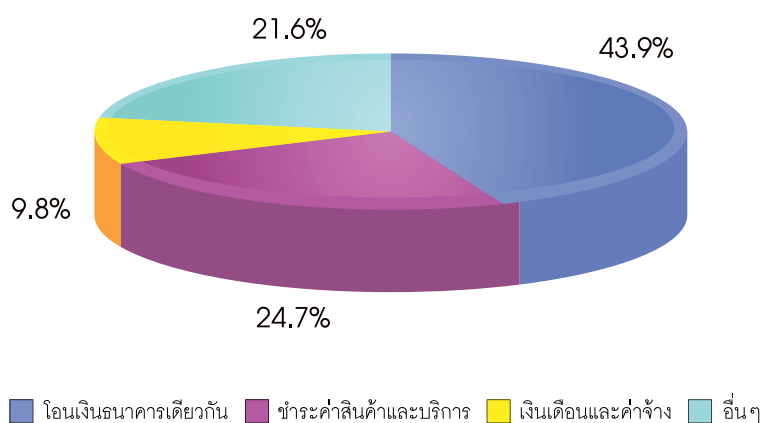
การใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมในกลุ่มลูกค้าธนาคารโดยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความมั่นใจของผู้ใช้บริการในระบบความปลอดภัยของระบบที่น่าเชื่อถือมากขึ้น โดยในปี 2552 มีปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 57.3 จาก 31.4 ล้านรายการ เป็น 49.4 ล้านรายการ ขณะที่มูลค่าการใช้บริการลดลงร้อยละ 16.5 จาก 6.8 ล้านล้านบาท ในปี 2551 คงเหลือ 5.7 ล้านล้านบาท

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

60

สัดส่วนปริมาณการใช้บริการธนาคารอินเทอร์เน็ต แยกได้เป็น การโอนเงินธนาคารเดียวกัน ร้อยละ 43.9 การชำระค่าสินค้าและบริการมีสัดส่วนร้อยละ 24.7 ขณะที่การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง และการโอนเงินต่างธนาคารมีสัดส่วนร้อยละ 9.8 และร้อยละ 9.2 ตามลำดับ

ภาพที่ 25 : สัดส่วนปริมาณรายการธนาคารอินเทอร์เน็ต ปี 2552

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.8 บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์

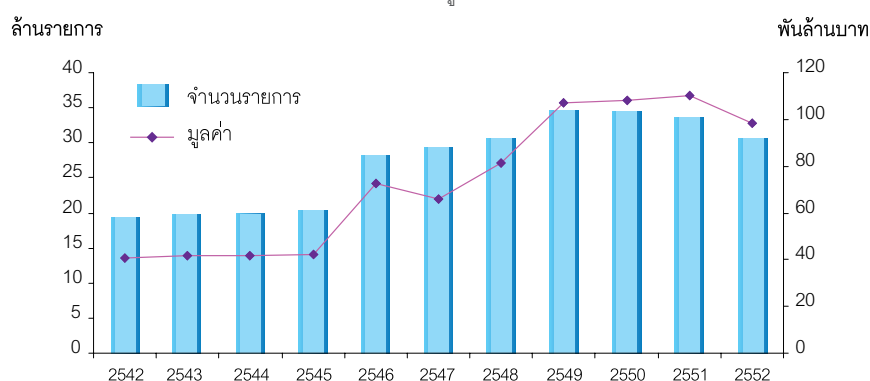
การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) สามารถจำแนกการให้บริการเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การเก็บมูลค่าเงินอิเล็กทรอนิกส์ในบัตรและการเก็บมูลค่าเงินอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยมีบริษัทและธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์รวม 9 แห่ง ได้แก่ บริษัทไทยสมาร์ตการ์ด จำกัด บริษัท เพย์เมนต์ โซลูชั่น จำกัด บริษัท ทู มั่นนี่ จำกัด บริษัท เพย์สบาย จำกัด บริษัท แอดวานซ์ เอ็มเปย์ จำกัด บริษัท แอดวานซ์ เมจิการ์ด จำกัด ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารทีสโก้ จำกัด (มหาชน)

การใช้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในปี 2552 มีปริมาณและมูลค่าทั้งสิ้น 103.0 ล้านรายการ และ 10.5 พันล้านบาท ปรับตัวเพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันปีก่อน

ร้อยละ 32.1 และร้อยละ 25.8 ตามลำดับ เป็นการเพิ่มขึ้นจากแนวทางการส่งเสริมการขายและการยอมรับในสื่อการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านบัตรมากขึ้น โดย ณ สิ้นปี 2552 มีจำนวนบัตรหรือจำนวนบัญชีรวมทั้งสิ้น 7.7 ล้านบัตรหรือบัญชี¹³

3.3 การโอนและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์

ภาพที่ 26 : จำนวนรายการและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบไปรษณีย์

ที่มา : บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

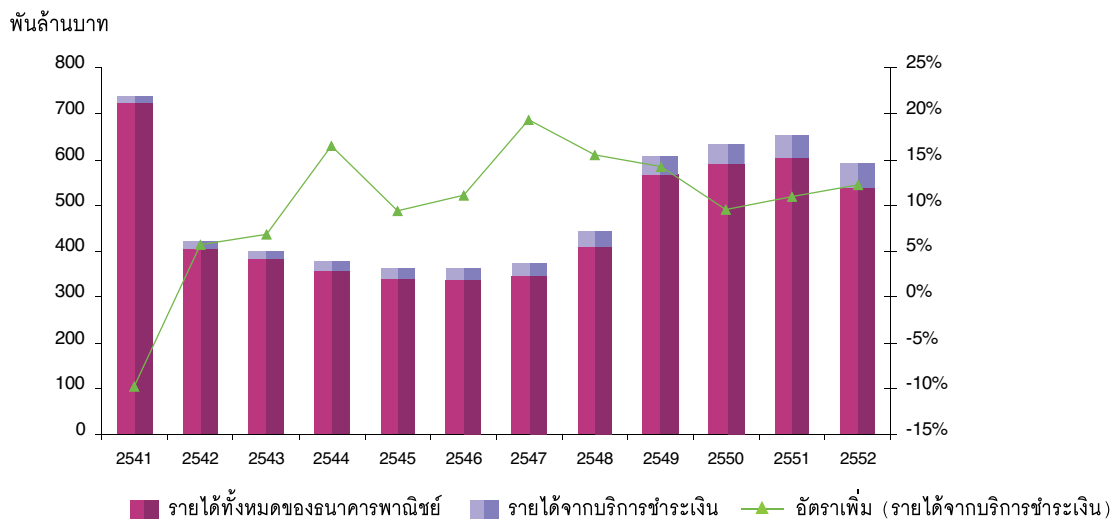
การโอนและการชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์ในปี 2552 ปรับตัวลดลงทั้งปริมาณและมูลค่าจากระยะเดียวกันปีก่อนเป็น 30.6 ล้านรายการ และ 98.5 พันล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 9.1 และร้อยละ 10.5 ตามลำดับ ตามการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นในตลาดตัวแทนรับโอนและการชำระเงิน โดยธุรกรรมส่วนใหญ่เป็นการโอนเงินเพื่อชำระเงินตามใบแจ้งหนี้ประเภทต่างๆ ที่บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด เป็นตัวแทนรับชำระ ขณะที่ธุรกรรมการให้บริการประเภทตัวแลกเงินไปรษณีย์และธนบัตรต่างประเทศปรับตัวลดลง เนื่องจากบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด มีการขยายรูปแบบการให้บริการที่หลากหลายและอำนวยความสะดวก รวดเร็ว เช่น

¹³ ปริมาณรายการใช้จ่าย มูลค่าการใช้จ่ายและจำนวนบัตร/บัญชี ดังกล่าวแสดงเฉพาะบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเป็นการใช้เพื่อทดแทนเงินสดที่สามารถนำไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการได้ไม่จำกัดจำนวนเงินและจำนวนครั้งและสามารถเติมเงินได้

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

62

ภาพที่ 27 : รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

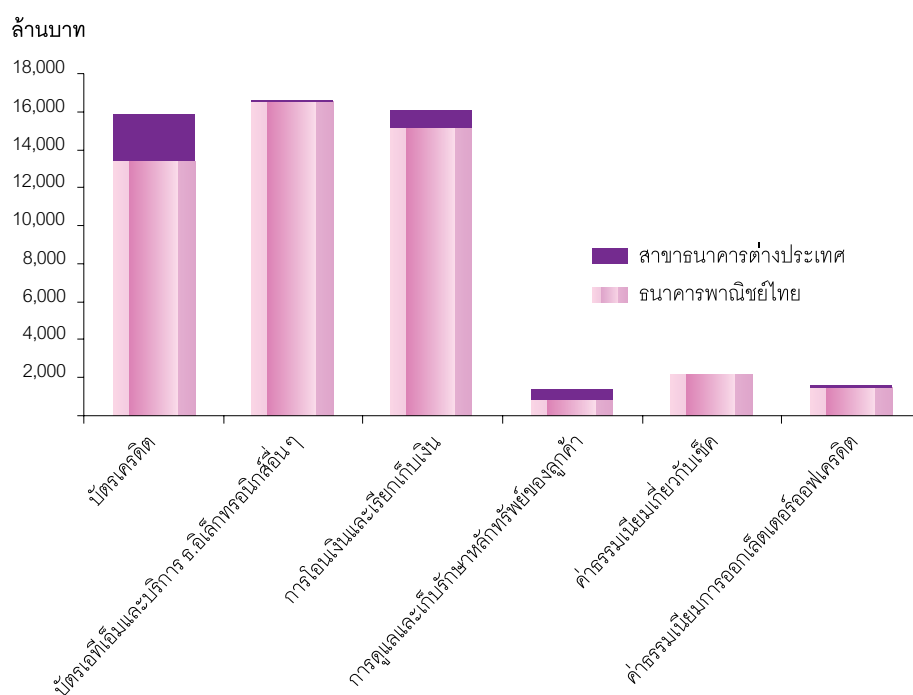
บริการธนาคารออนไลน์และบริการส่งเงินด่วนทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์
ยูเนียนที่ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด เป็นตัวแทน ซึ่งการให้บริการดังกล่าว
ใกล้เคียงและแข่งขันกับบริการตัวแลกเงินไปรษณีย์และธนาคารต่างประเทศซึ่ง
บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ให้บริการอยู่แล้ว

3.4 รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

รายได้จากบริการด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ยังคงเพิ่มขึ้น
อย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นสูงกว่าปีที่ผ่านมา โดยเพิ่มในอัตราร้อยละ 12.2
 คิดเป็นมูลค่า 53.6 พันล้านบาท (ภาพที่ 27) โดยรายได้จากบริการบัตรเอทีเอ็ม
 และบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ในปีนี้เป็นรายได้หลักของธนาคารพาณิชย์
 โดยมีสัดส่วนรายได้ร้อยละ 31.0 ของรายได้จากบริการด้านการชำระเงิน
 ทั้งหมดตรงลงมาเป็นรายได้จากบริการโอนเงินและเรียกเก็บเงินซึ่งเคยเป็น
 รายได้หลัก

ภาพที่ 28 : รายได้จากบริการด้านการชำระเงินแยกตามประเภทต่างๆ ในปี 2552

63

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในบริการด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์มาโดยตลอดปรับตัวลดลงมา มีสัดส่วนรายได้เป็นลำดับที่สอง มีสัดส่วนร้อยละ 29.9 โดยธนาคารพาณิชย์ของไทยมีรายได้จากบริการด้านการชำระเงินส่วนใหญ่จากบัตรเครดิตที่เอ็มและบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ โดยมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 33.1 จากระยะเดียวกันปีก่อน โดยมีสัดส่วนจากรายได้จากบัตรเครดิตที่เอ็มและบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ คิดเป็น 1 ใน 3 ของรายได้จากบริการด้านการชำระเงินทั้งหมด

กรช.	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
ธปท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
สนช.	สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กระทรวงคมนาคม
APN	Asian Payment Network Forum
ATM	Automated Teller Machine
CDM	Cash Deposit Machine
B/C	Bill for Collection หมายถึง เช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี
BAHTNET	Bank of Thailand Automated High-value Transfer NETwork หรือ ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง
ECS	Electronic Cheque Clearing System หรือ ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล
EFTPOS	Electronic Funds Transfer at the Point of Sale
EMEAP	The Executives' Meeting of East Asia-Pacific Central Banks
e-Money	Electronic money
GDP	Gross Domestic Product หรือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน
ICAS	Imaged Cheque Clearing and Archive System
ILF	Intraday Liquidity Facilities
ITMX	Interbank Transaction Management and Exchange
NECTEC	National Electronics and Computer Technology Center หรือ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
NITMX	National ITMX หรือ บริษัท เนชั่นแนลไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด
ORFT	Online Retail Funds Transfer
PvP	Payment versus Payment
SMART	System for Managing Automated Retail Funds Transfer หรือ ระบบการโอนเงินรายย่อย
SRS	Securities Requirement for Settlement
WGPSS	Working Group on Payment and Settlement Systems

ธนาคารแห่งประเทศไทย “แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553”, กันยายน 2550

Table 1:	Basic statistical data
Table 2:	Technological infrastructure
Table 3:	Narrow Money (at year-end, billion baht)
Table 4:	Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)
Table 5:	Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)
Table 6:	Indicators of the use of various cashless payment instruments. Volume of transactions (in thousands)
Table 7:	Indicators of the use of various cashless payment instruments. Value of transactions (billion baht)
Table 8:	Notes and coins (at year-end, million baht)
Table 9:	Institutional infrastructure
Table 10:	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems. Volume of transactions (in thousands)
Table 11:	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems. Value of transactions (billion baht)
Table 12:	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems. Volume of transactions (in millions)
Table 13:	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems. Value of transactions (billion baht)
Table 14:	Number of participants in selected payment and settlement systems
Table 15:	Number of ATMs
Table 16:	Number of EFTPOS terminals
Table 17:	Number of payment cards
Table 18:	Use of postal payment instruments. Volume of transactions (in millions)
Table 19:	Use of postal payment instruments. Value of transactions (billion baht)
Table 20:	Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)
Table 21:	Sources of payment revenues of foreign bank branches (million baht)
Table 22:	Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

- Table 23: Daily averages of BOT payment services. Value of transactions
(billion baht)
- Table 24: Peak day figures of BOT payment services. Volume of transactions
(transactions)
- Table 25: Peak day figures of BOT payment services. Value of transactions
(billion baht)
- Table 26: Use of credit cards and debit cards via EFTPOS (Monthly average, baht)
- Table 27: Cash withdrawal via ATM (Monthly average, baht)
- Table 28: Use of mobile banking
- Table 29: Use of internet banking
- Table 30: Use of ORFT via ATM and counter. Volume of transactions (in thousands)
- Table 31: Use of ORFT via ATM and counter. Value of transactions (billion baht)
- Table 32: Bill payment at bank counter. Volume of transactions (in thousands)
- Table 33: Bill payment at bank counter. Value of transactions (billion baht)
- Table 34: Use of e-Money
- Table 35: Fraud through specific payment channels and payment instruments
(million baht)

6 ตารางสถิติ

68

TABLE 1 : Basic statistical data

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Population (millions) ¹	61.97	62.42	62.83	63.04	63.39	63.53
GDP current price (billion baht) ²	6,489.5	7,092.9	7,841.3	8,493.3	9,075.5	9,047.6
GDP per capita (baht) ²	96,053.74	103,671.01	114,748.03	123,673.45	131,140.43	12,916,483.57
Exchange rate vis-à-vis US\$ (at year-end)	39.20	41.17	36.04	33.75	34.93	33.36

Sources: Bank of Thailand, Department of Provincial Administration, National Economic & Social Development Board

¹ Department of Provincial Administration adjusted figures of year 2004

² National Economic & Social Development Board adjusted figures from year 2003-2005

^P Preliminary Data

TABLE 2 : Technological infrastructure

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Total fixed network telephone subscribers (millions)	6.79	7.00	7.04	7.02	6.97	6.85
Total mobile telephone subscribers (millions)	27.37	32.00	41.30	51.60	63.69	69.50
Postpaid	4.99	5.25	6.32	5.60	6.54	7.39
Prepaid	22.38	26.75	34.98	46.00	57.15	62.11
Total Internet users (millions)	6.97	9.91	11.41	13.42	16.10	18.30
Penetration rates						
Fixed network telephone (%)	10.96	11.21	11.21	11.14	10.99	10.78
Mobile telephone (%)	44.17	51.27	65.73	81.86	100.48	109.40
Internet (%)	11.25	15.87	18.17	21.28	25.40	28.81

Sources: CAT Telecom Public Company Limited, TOT Public Company Limited, National Electronics and Computer Technology Center

TABLE 3 : Narrow Money¹ (at year-end, billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Currency	742.27	781.70	806.37	878.33	962.63	1,045.17
Held by business and household sector	598.74	631.89	654.14	721.38	753.64	844.01
Held by commercial banks	126.99	132.65	135.11	140.24	184.76	178.97
Held by finance companies	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Held by specialized banks	16.54	17.16	17.13	16.71	24.23	22.18
Demand deposits	232.71	259.51	258.57	279.85	288.90	330.61
Demand deposits at Bank of Thailand	6.86	3.30	3.67	3.85	15.11	3.13
Demand deposits at commercial banks	222.86	252.03	252.06	271.41	269.77	321.33
Demand deposit at specialized banks	2.99	4.18	2.84	4.59	4.02	6.16
Narrow Money	829.88	890.22	911.47	999.90	1,041.22	1,174.60
Currency held by business and household sector as % of Narrow money	72.1%	71.0%	71.8%	72.1%	72.4%	71.9%
Demand deposits held by business and household sector as % of Narrow money	28.0%	29.2%	28.4%	28.0%	27.7%	28.1%

Source: Bank of Thailand

¹ Currency in circulation and demand deposits at commercial banks and specialized banks

^P Preliminary data

TABLE 4 : Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Banknotes and coins ¹	598.74	631.89	654.14	721.38	753.64	844.01
Demand deposits	232.71	259.51	258.57	279.85	288.90	330.61
Narrow money ²	829.88	890.22	911.47	999.90	1,041.22	1,174.60
Broad money ³	7,471	7,927	8,573	9,109	9,942	10,597

Source: Bank of Thailand

¹ Banknotes outside depository corporations and coins issued by central government

² Currency in circulation and demand deposits at commercial banks and specialized banks

³ Currency in circulation and all kinds of deposits at commercial banks, specialized banks, and PN issued by financial companies

^P Preliminary data

6 ตารางสถิติ

70

TABLE 5 : Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Balances held at central bank	46.0	57.0	56.8	51.5	58.5	48
Required reserves	347.0	375.0	404.8	408.2	426.7	426
Free reserves	822.0	648.0	743.2	921.2	1,382.2	1,800
Transferable deposits at other banks	4.0	6.0	5.1	6.7	5.0	4
Memorandum item:						
Institutions borrowing from central bank	63.0	113.0	80.1	75.8	19.2	15

Source: Bank of Thailand

TABLE 6 : Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Volume of transactions (in thousands)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Paper-based ¹ :	86,926	87,365	127,774	130,235	129,126	123,202
In-house cheque	nav.	nav.	43,681	49,503	49,900	48,310
Interbank cheque	86,926	87,365	84,093	80,732	79,227	74,892
Payment cards :	919,211	1,029,713	1,225,961	1,402,398	1,601,273	1,747,320
ATM card ²	506,791	535,298	646,304	592,653	555,826	556,613
Debit card ³	210,934	262,484	326,105	538,288	761,142	895,708
Credit card ⁴	201,486	231,931	253,551	271,457	284,305	294,999
Automated :	146,404	161,885	177,801	203,536	220,128	237,627
Direct credit ⁵	87,977	96,828	105,731	124,236	134,010	146,151
Direct debit ⁶	45,356	47,825	53,277	59,967	64,985	68,583
ITMX Bulk Payment (SMART)	11,862	15,728	17,072	17,568	19,205	20,891
BAHTNET ⁷	1,209	1,504	1,721	1,766	1,929	2,002

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, Data include in-house cheque from banks, however, some banks do not report in-house provincial and B/C cheque. Data from some Specialized Financial Institutions are not included.

² Include data from two Special Financial Institutions. Since 2004, debit card data was taken out from ATM card.

³ Data include cash withdrawal transactions from ATM

⁴ Data collected since 2004 and included bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand.

⁵ Intra-bank pre-authorized direct credit

⁶ Intra-bank pre-authorized direct debit

⁷ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

^P Preliminary data

TABLE 7 : Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Paper-based ¹ :	24,969	27,737	48,200	55,637	62,147	56,066
In-house cheque	nav.	nav.	18,080	23,099	25,061	22,473
Interbank cheque	24,969	27,737	30,121	32,537	37,086	33,593
Payment cards :	4,084	4,752	5,854	6,652	7,919	8,457
ATM card ²	2,112	2,360	2,859	2,607	2,645	2,643
Debit card ³	1,436	1,766	2,240	3,205	4,354	4,876
Credit card ⁴	536	626	755	840	921	937
Automated :	77,829	110,457	148,778	190,210	286,191	490,246
Direct credit ⁵	2,636	2,907	3,436	5,351	6,044	6,698
Direct debit ⁶	1,146	1,111	1,238	1,699	1,847	1,676
ITMX Bulk Payment (SMART)	553	806	802	793	828	868
BAHTNET ⁷	73,494	105,634	143,302	182,368	277,472	481,004

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, Data include in-house cheque from banks, however, some banks do not report in-house provincial and B/C cheque.
Data from some Specialized Financial Institutions are not included.

² Include data from two Special Financial Institutions. Since 2004, debit card data was taken out from ATM card.

³ Data include cash withdrawal transactions from ATM

⁴ Data collected since 2004 and included bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand.

⁵ Intra-bank pre-authorized direct credit

⁶ Intra-bank pre-authorized direct debit

⁷ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

^P Preliminary data

6 ตารางสถิติ

72

TABLE 8 : Notes and coins (at year-end, million baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Notes and coins	742,269	781,698	806,380	878,331	993,148	1,093,148
Notes:	714,650	753,256	773,848	842,624	954,484	1,054,484
500000 baht	118	118	118	117	117	117
1000 baht	510,434	552,606	571,739	628,175	701,711	774,058
500 baht	105,639	99,488	94,712	98,497	119,283	140,972
100 baht	69,042	70,768	74,843	82,435	97,484	98,605
60 baht	452	458	1,154	1,157	1,161	1,163
50 baht	8,132	8,264	8,787	7,819	9,377	13,062
20 baht	17,350	18,087	19,038	20,741	21,674	22,835
10 baht	3,244	3,228	3,218	3,357	3,351	3,346
5 baht	123	123	123	196	196	196
1 baht	107	107	107	121	121	121
50 satang	9	9	9	9	9	9
Coins:	27,619	28,442	32,532	35,707	38,664	38,664

Source: Bank of Thailand

TABLE 9 : Institutional infrastructure¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Central Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches ²	3	3	3	3	3	3
Number of Accounts ³	1,169	992	366	287	260	226
Value of Accounts (million baht) ³	335,662	117,607	174,639	151,137	159,678	250,262
Thai Commercial Banks						
Number of Institutions	12	16	15	18	18	17
Number of Branches	3,925	4,228	4,701	5,070	5,477	5,791
Number of Accounts	56,780,840	62,416,191	68,154,739	73,108,528	75,259,745	76,078,336
Value of Accounts (million baht)	5,298,553	5,684,676	5,925,451	5,843,995	6,535,094	6,557,653

TABLE 9 : Institutional infrastructure¹

73

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Specialized Financial Institutions:						
Government Savings Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	588	588	591	598	596	809
Number of Accounts ⁴	30,214,359	27,078,642	25,884,639	16,448,269	20,883,860	20,064,408
Value of Accounts (million baht)	580,131	583,281	614,234	403,001	702,479	921,541
Government Housing Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	109	118	108	135	128	140
Number of Accounts	366,348	419,658	597,719	837,958	849,405	657,055
Value of Accounts (million baht)	331,299	351,019	447,527	409,482	515,149	548,032
Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches ⁵	595	596	880	931	953	967
Number of Accounts	12,131,460	13,376,015	18,989,152	19,257,527	20,860,275	20,751,677
Value of Accounts (million baht)	341,879	415,817	467,393	498,491	542,751	622,757
Export-Import Bank of Thailand						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	7	11	10	10	10	16
Number of Accounts	3,071	3,640	3,795	5,747	4,879	6,516
Value of Accounts (million baht)	3,928	8,862	6,216	4,655	6,095	8,089
Small and Medium Enterprise Development Bank of Thailand						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	80	80	98	99	99	95
Number of Accounts	nav.	9	40	52	77	195
Value of Accounts (million baht)	nav.	10,476	5,913	12,889	23,106	34,173

6 ตารางสถิติ

74

TABLE 9 : Institutional infrastructure¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Islamic Bank of Thailand						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	9	27	27	26	26	28
Number of Accounts	25,553	86,003	nav.	101,544	115,373	138,686
Value of Accounts (million baht)	1,654	4,644	8,215	12,964	20,073	41,314
Foreign Bank Branches						
Number of Institutions	18	17	17	16	16	15
Number of Branches	18	17	17	16	16	15
Number of Accounts	90,877	79,034	83,180	219,789	90,115	89,866
Value of Accounts (million baht)	361,147	558,619	595,896	673,490	507,009	466,418
Post Office						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	1,146	1,146	1,158	1,176	1,188	1,254
Number of Accounts	-	-	-	-	-	-
Value of Accounts (million baht)	-	-	-	-	-	-

Sources: Bank of Thailand and Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Data collected since 2000

² Since 2004, Lampang office was merged with Chaing Mai office

³ Exclude regional offices

⁴ Data as of 30 November 2006

⁵ Upgrade Service Units to Sub Branches

TABLE 10 : Payment instructions handled by selected interbank settlement systems.
Volume of transactions (in thousands)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Paper-based:	86,926	87,365	84,093	80,732	79,227	74,892
ECS	63,845	64,065	61,445	59,026	57,833	53,926
Provincial Cheques	16,476	16,473	15,935	15,056	14,666	14,353
B/C ¹	6,605	6,827	6,714	6,649	6,728	6,613
Automated:	32,142	45,228	59,872	75,300	100,181	99,107
BAHTNET ²	1,209	1,504	1,721	1,766	1,929	2,002
ITMX Bulk Payment (SMART)	11,862	15,728	17,072	17,568	19,149	20,891
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer) ³	19,071	27,996	41,079	55,966	79,047	76,214

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

³ Data collected since 2000

TABLE 11 : Payment instructions handled by selected inter-bank settlement systems.
Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Paper-based:	24,969	27,737	30,121	32,537	37,086	33,593
ECS	22,653	25,063	27,175	29,524	33,912	30,473
Provincial Cheques	2,039	2,371	2,617	2,667	2,798	2,761
B/C ¹	277	303	329	346	376	359
Automated:	74,161	106,626	144,374	183,509	278,773	482,325
BAHTNET ²	73,494	105,634	143,302	182,368	277,472	481,004
ITMX Bulk Payment (SMART)	553	806	802	793	823	868
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer) ³	114	187	270	349	478	453

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Since 2002, data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and multilateral funds transfer.

³ Data collected since 2000

6 ตารางสถิติ

7/6

**TABLE 12 : Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Volume of transactions (in millions)**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	neg.	neg.	0.01	0.01	0.01	0.01
Book-entry system:						
Equity securities	2.11	2.47	2.45	2.36	2.41	3.80
Government securities	0.05	0.08	0.06	0.05	0.09	0.09

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

**TABLE 13 : Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Value of transactions (billion baht)**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	8	8	35	23	33	42
Book-entry system:						
Equity securities	722.0	623.0	694.0	713.6	625.8	539
Government securities	4,558	6,167	10,666	27,002	58,647	51,071

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

TABLE 14 : Number of participants in selected payment and settlement systems

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
BAHTNET	69	68	65	67	69	65
ECS	37	38	40	40	40	38
Provincial Cheque Clearing	17	18	21	22	23	21
B/C ¹	35	37	39	39	39	37
ITMX Bulk Payment (SMART)	27	26	29	33	33	33
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	200,000	235,380	247,700	296,867	308,188	633,708
Book-entry system:						
Equity securities	50	73	74	77	91	87
Government securities ²	3,200	5,124	79	77	91	87

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Government securities depository services was transferred from Bank of Thailand to Thailand Securities Depository Co., Ltd. since 2006.

TABLE 15 : Number of ATMs

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Total	10,602	15,784	21,988	25,943	34,796	39,454
Bangkok	4,314	6,373	8,675	9,883	12,624	13,586
Central	3,381	5,059	6,951	8,818	11,871	13,951
Northeast	954	1,375	2,069	2,491	3,673	4,370
North	941	1,367	2,072	2,274	3,230	3,707
South	1,012	1,610	2,221	2,477	3,398	3,840

Source: Bank of Thailand

TABLE 16 : Number of EFTPOS terminals¹

	2004 ^P	2005 ^P	2006 ^P	2007 ^P	2008 ^P	2009 ^P
Total	84,000	102,000	208,942	218,829	259,567	247,837

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, data has been collected from banks and some credit card companies.

^P Preliminary data

6 ตารางสถิติ

78

TABLE 17 : Number of payment cards

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Total	42,457,150	49,754,883	55,698,708	57,929,150	61,661,578	65,232,748
Credit card ¹	8,648,100	9,958,571	10,900,566	12,003,369	12,971,694	13,489,422
ATM card ²	25,384,027	28,752,512	30,845,358	22,632,173	22,423,525	21,039,687
Debit Card	8,425,023	11,043,800	13,952,784	23,293,608	26,266,359	30,703,339

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include non-bank

² Some banks revised the data in 2004. Data include Government Saving Bank and Government Housing Bank.

^P Preliminary data

TABLE 18 : Use of postal payment instruments. Volume of transactions (in millions)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Postal payments total	29.15	30.63	34.69	34.45	33.69	30.62
Domestic money order total ¹	27.97	29.66	33.77	33.83	33.19	30.21
Domestic postal order	1.12	0.93	0.86	0.58	0.46	0.38
Postcheque ²	-	-	-	-	-	-
International money order	0.06	0.04	0.03	0.02	0.02	0.02
Incoming	0.06	0.04	0.03	0.02	0.02	0.02
Outgoing	0.00	0.00	neg.	neg.	0.00	0.00

Source: Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Include domestic money order and Pay at Post

² Postcheque was terminated since 2002

TABLE 19 : Use of postal payment instruments. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Postal payments total	65.82	81.17	107.06	107.91	110.04	98.52
Domestic money order total ¹	64.37	80.19	105.61	106.71	108.86	97.52
Domestic postal order	0.29	0.21	0.19	0.14	0.12	0.10
Postcheque ²	-	-	-	-	-	-
International money order	1.16	0.77	0.63	0.53	0.53	0.45
Incoming	1.10	0.76	0.62	0.52	0.53	0.44
Outgoing	0.06	0.01	0.01	0.01	0.01	0.00

Source: Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Include domestic money order and Pay at Post

² Postcheque was terminated since 2002

TABLE 20 : Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Total	26,994	31,431	36,291	39,858	44,720	49,566
Credit card	7,246	8,007	9,792	11,202	12,934	13,447
ATM card and e-banking	7,593	9,107	9,976	10,710	12,430	16,541
Money transfer and collection	8,420	10,520	11,711	12,977	14,310	15,148
Securities custodian	414	548	756	820	856	815
Cheque-related fee	1,239	1,100	1,965	2,269	2,365	2,128
Letter of credit	2,082	2,149	2,091	1,880	1,825	1,487

Source: Bank of Thailand

TABLE 21 : Sources of payment revenues of foreign bank branches (million baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Total	2,767	2,936	2,955	3,146	2,990	3,990
Credit card	633	717	873	1,083	1,218	2,369
ATM card and e-banking	92	60	59	59	57	45
Money transfer and collection	810	788	763	772	919	874
Securities custodian	865	808	732	753	611	578
Cheque-related fee	61	206	244	239	19	15
Letter of credit	306	357	284	240	166	109

Source: Bank of Thailand

6 ตารางสถิติ

80

TABLE 22 : Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
BAHTNET ¹	4,957	6,138	6,997	7,206	7,716	8,239
ECS	260,592	261,492	252,858	240,924	231,334	221,919
Provincial Cheque Clearing	67,212	67,236	65,574	61,453	58,663	59,065
B/C ²	26,959	27,865	27,630	27,141	26,911	27,216
SMART	48,415	64,198	70,255	71,704	76,598	85,972

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 23 : Daily averages of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
BAHTNET ¹	302	431	583	744	1,110	1,979
ECS	92	102	112	121	136	125
Provincial Cheque Clearing	8.3	9.7	10.8	10.9	11.2	11.4
B/C ²	1.1	1.2	1.4	1.4	1.5	1.5
SMART	2.3	3.3	3.3	3.2	3.3	3.6

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 24 : Peak day figures of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
BAHTNET ¹	7,372	10,165	13,421	11,488	11,969	12,898
ECS	539,013	597,938	590,830	514,286	495,463	473,362
Provincial Cheque Clearing	124,743	144,682	141,274	129,731	115,119	111,561
B/C ²	127,845	128,748	124,162	120,434	125,038	122,138
SMART	226,030	234,684	300,353	322,497	361,746	312,649

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 25 : Peak day figures of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
BAHTNET ¹	509.0	723.1	1,378.4	1,236.6	1,820.6	2,829.3
ECS	178.0	209.3	217.2	247.4	296.3	252.4
Provincial Cheque Clearing	14.2	16.4	18.3	20.3	20.9	19.1
B/C ²	4.1	4.6	4.7	4.9	5.7	5.3
SMART	10.1	16.6	25.5	14.6	15.0	16.4

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 26 : Use of credit cards and debit cards via EFTPOS¹
(Monthly average per card, baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Credit card	3,203	3,248	3,263	3,331	3,395	3,462
Debit Card	nav.	nav.	73	73	75	67

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and oversea spending of Thai credit cards and Thai debit cards via EFTPOS.

^P Preliminary data.

TABLE 27 : Cash withdrawal via ATM (Monthly average per card, baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
ATM card	nav.	nav.	6,063	7,018	6,056	6,459
Debit Card	nav.	nav.	7,328	7,051	7,640	8,618

Source: Bank of Thailand

^P Preliminary data.

6 ตารางสถิติ

82

TABLE 28 : Use of mobile banking¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
No. of agreements	18,312	85,565	133,419	168,434	232,758	257,677
Volume of transactions	22,704	329,769	355,048	359,407	4,670,377	11,246,192
Value of transactions (million baht)	745	622	392	336	25,218	63,603

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected since 2004

Since 2005, data include mobile banking transactions using credit cards, debit cards and account numbers.

^P Preliminary data.

TABLE 29 : Use of internet banking¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
No. of agreements	1,581,877	1,852,007	2,139,325	3,135,502	4,009,907	3,165,663
Volume of transactions ²	4,872,407	11,099,729	15,488,741	21,220,469	31,391,638	49,368,820
Value of transactions (billion baht)	1,139.2	2,722.4	3,584.0	4,896.5	6,818.6	5,692.6

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected since 2000

² Since 2004, enquiry transactions were excluded

^P Preliminary data

TABLE 30 : Use of ORFT via ATM and counter. Volume of transactions (in thousands)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Total ORFT	19,071	27,996	43,279	61,234	87,225	84,265
ATM	19,071	27,996	41,079	55,966	79,047	76,214
Counter ¹	nav.	nav.	2,200	5,267	8,177	8,051

Source: National ITMX Co., Ltd.

¹ Data collected since 2006

TABLE 31 : Use of ORFT via ATM and counter. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Total ORFT	114	187	293	427	606	583
ATM	114	187	270	349	478	453
Counter ¹	nav.	nav.	23	78	128	130

Source: National ITMX Co., Ltd.

¹ Data collected since 2006.

TABLE 32 : Bill payment at bank counters. Volume of transactions (in thousands)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Total bill payment ¹	nav.	nav.	66,889	72,471	77,896	84,772
Cash	nav.	nav.	58,806	69,135	74,011	79,117
Cheque	nav.	nav.	1,457	1,889	2,417	3,751
Others	nav.	nav.	6,626	1,446	1,468	1,905

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks since 2006.^P Preliminary data

TABLE 33 : Bill payment at bank counters. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Total bill payment ¹	nav.	nav.	3,909	5,182	6,758	5,201
Cash	nav.	nav.	898	1,362	2,586	1,650
Cheque	nav.	nav.	1,904	2,241	3,249	2,460
Others	nav.	nav.	1,107	1,578	923	1,092

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks since 2006.^P Preliminary data

6 ตารางสถิติ

84

TABLE 34 : Use of e-Money¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
No. of cards/accounts	nav.	nav.	3,190,135	3,689,484	5,477,324	7,667,215
Volume of transactions	nav.	nav.	23,644,155	75,642,216	77,953,841	103,007,328
Value of transactions (million baht)	nav.	nav.	5,532.4	8,660.9	8,383.1	10,549.0

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected since 2006 and excluded top-up cards.

TABLE 35 : Fraud through specific payment channels and payment instruments¹
(million baht)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^P
Total fraud	nav.	nav.	345	620	519	793
Payment channels ²	nav.	nav.	90	389	315	561
Payment instruments ³	nav.	nav.	254	231	204	232

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks, some special financial institutions and some credit card companies since 2006.

² Banks report only final result. Fraud through specific payment channels include telephone banking, mobile banking, internet banking, pass book and other channels.

³ Banks report only final result. Fraud via specific payment instruments include cheque, credit card, ATM card, Debit card, prepaid card and other cards.

^P Preliminary data

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง	ความหมาย
“-”	ไม่มีข้อมูล
“nav.”	ยังไม่มี การเก็บข้อมูลหรือเก็บข้อมูลไม่ได้
“neg.”	ข้อมูลมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นในตารางเดียวกัน
“0”	ข้อมูลมีมูลค่าศูนย์หรือใกล้เคียงศูนย์

- ตารางที่ 1 - ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใช้ข้อมูลที่เป็นราคา ณ ปัจจุบัน
- อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนถาวรเฉลี่ย
- ตารางที่ 6-7 - ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลเชิงประกอบด้วยเชิงภายในธนาคารเดียวกันและเชิงข้ามธนาคาร และรวมข้อมูลธนาคารพาณิชย์ทุกสถาบันและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 3 สถาบัน
- ข้อมูล Credit transfer หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Pre-authorized direct credit)
- ข้อมูล Direct debit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Pre-authorized direct debit)
- ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตั้งแต่ปี 2546 ข้อมูลมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) ตามแบบรายงานฉบับใหม่ ที่ประกาศใช้ 12 พฤศจิกายน 2545 (หนังสือเวียนที่ สนส. (21) ว.207/2545)
- ตั้งแต่ปี 2547 ข้อมูลปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเดบิต ได้ถูกแยกออกมาต่างหากจากปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่เอ็ม
- ตั้งแต่ปี 2547 ข้อมูลปริมาณธุรกรรมบัตรเครดิต หมายถึง บัตรเจ้าของตัวแทนออกบัตร และตัวแทนรับบัตรเฉพาะบัตรที่ออกโดยผู้ออกบัตรต่างประเทศ

7 หมายเหตุประกอบตาราง

86	ตารางที่ 9	- ข้อมูลไม่รวมข้อมูลจำนวนบัญชีและมูลค่าคงค้างที่สาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย
	ตารางที่ 10-11	- มีการเก็บข้อมูลเอทีเอ็ม-ORFT ตั้งแต่ปี 2543
		- ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชี ที่กรุงเทพฯ
		- ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลระบบบาทเน็ตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
	ตารางที่ 12-13	- การชำระดุลตราสารทุน (Equity Securities Settlement) ทำผ่านระบบจดบัญชี (Book-entry System) แบบไร้ใบหุ้น (Scripless) เท่านั้น
	ตารางที่ 16	- ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลจำนวนเครื่อง EFTPOS เป็นข้อมูลรวมของธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางสถาบัน
	ตารางที่ 17	- ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลจำนวนบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) ตามแบบรายงานฉบับใหม่ ที่ประกาศใช้ 12 พฤศจิกายน 2545 (หนังสือเวียนที่ สนส. (21) ว.207/2545)
	ตารางที่ 18-19	- ข้อมูลของบริการรณาคัดในประเทศ เป็นข้อมูลรวมของทั้งบริการรณาคัดในประเทศ และบริการชำระเงินทางไปรษณีย์ (Pay at Post)
	ตารางที่ 22-25	- ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชี ที่กรุงเทพฯ
		- ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลระบบบาทเน็ตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
	ตารางที่ 26	- มูลค่าเฉลี่ยรายเดือนของการใช้จ่ายบัตรเดบิตและบัตรเครดิตที่ออกบัตรในประเทศไทยผ่านเครื่อง EFTPOS ทั้งในและนอกประเทศ
	ตารางที่ 29	- ตั้งแต่ปี 2547 ข้อมูลจำนวนรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ไม่รวมรายการสอบถามข้อมูล (enquiry transactions)
	ตารางที่ 33	- ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่
	ตารางที่ 35	- ข้อมูลที่การสำรวจจากธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางบริษัท

รายงานระบบการชำระเงิน

จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นรายปี

รายงานนี้ปรากฏใน Website ของธนาคารแห่งประเทศไทย
ที่ <http://www.bot.or.th>

รายงานระบบการชำระเงินนี้

ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

เป็นผู้รับผิดชอบในคำอธิบายและความเห็นต่าง ๆ ที่แสดงไว้

การนำข้อความหรือตัวเลขไม่ว่าเรื่องใด ตอนใดในรายงานนี้ไปลงพิมพ์ในหนังสืออื่น
โปรดอ้างอิงชื่อรายงานกำกับไว้ด้วย

สนใจหนังสือ โปรดติดต่อที่

ทีมนโยบายและความเสี่ยงระบบการชำระเงิน

ส่วนนโยบายและกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน

ฝ่ายระบบการชำระเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

บางขุนพรหม กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2283-5033, 0-2283-6553, 0-2283-5058

หรือ โทรสาร 0-2282-7717

e-mail: PSDPolicy@bot.or.th

www.bot.or.th

PAYMENT SYSTEMS REPORT 2009